

Naročnina mesečno
12 Lir, za inozem-
stvo 20 Lir — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 50 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izjaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Abbonamenti: Mese
12 Lire; Estero, me-
se 20 Lire, Edizione
domenica, anno 34
Lire, Estero 50 Lire.
C. C. P. Lubiana
10.650 per gli abbo-
namenti: 10.349 per
le inserzioni.
Filiale:
Novo mesto

SCOVENEC

Vojno poročilo št. 506:

Sovražni napadi pri Tobruku odbiti

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil
objavlja:

Severna Afrika: Na bojišču pri
Tobruku so bili razbiti sovražni poskusi za
napad in sicer zaradi hitrega nastopa naših
čet. Nemški lovci so sestrelili eno angleško
letalo.

Sovražnik je izvedel letalske polete nad
Benghazi in Tripoli. Majhna škoda. Sovražna
letala so tudi priletela nad Acireale (Cata-
nia). Nekateri hiše so bile zadete. Med civil-
nim prebivalstvom je bila ena oseba ubita,
pet pa ranjenih.

Dve naši torpedovki, ki sta pluli po sred-
njem delu Sredozemskega morja, sta se po-
topili najbrže zaradi tega, ker sta zavozili na
mine. Skoraj vsi člani posadke so bili rešeni.

Vzhodna Afrika: Na raznih delih
pri Gondarju izvidniško delovanje naših od-
delkov, ki so vzdržali razne spopade. Sovraž-
nik je bil povsod odbit z izgubami. Zaple-
njeno je bilo orožje in strelivo.

Med poleti nad Gondar in Ualar sta bili
setreljeni od našega protiletalskega topništva
dve letali.

Odlikovani junaki z grškega bojišča

Rim, 21. okt. AS: V zvezi z boji na grškem
bojišču so bila poverjena naslednja odlikovanja
zaradi vojaškega junaštva:

Srebrne kolajne so dobili: Fernando Chief-
fi, Giuseppe Antonini, Luigi Quaquarelli, Guido
Riagianti. Tem trem je bila podeljena kolajna
>In Memoriam<. Isto odlikovanje pa je bilo
podeljeno še naslednjim: Alessandru Arnetoli,
Oraciu Cova, Atiliu Zancristoforu, črnosrajčniku
Luigiju Silvestru, črnosrajčniku Paulu Neriju in
črnosrajčniku Donatu Coniju.

Poleg tega pa je bilo podeljenih 14 bro-
nastih kolajin in sicer od teh štiri >In Memo-
riam< in osem vojnih križev.

Amerika še ne more pomagati še noben tank ni bil poslan v Anglijo ali Rusijo

Berlin, 21. okt. Ip. Berlinski tisk objavlja
novico, ki pravi, da je londonski >Daily Mail<
objavil poročilo, ki je izzvalo senzacijo po vsem
svetu. To novico je londonski list objavil pod
največjim naslovom, češ da do prvega septembra
letošnjega leta ni Amerika poslala v Anglijo ali
drugam niti enega tanka. >Daily Mail< piše
v tem v zvezi:

>Združene države so šele sedaj začele izde-
lovati orožje v veliki meri. Proizvodnjo pa ovi-
rajo stalne stavke ameriškega delavstva. Kar se
sedaj lahko izdela, bo najbrž moralo ostati v
Ameriki, ker se je razmerje z Japonsko po-
slabšalo.<

Dopisnik lista >New York World< objavlja po-
ročilo, ki potrjuje trditve >Daily Maila<. List
piše:

>V Anglijo so bile poslane številke o
vojnem gradivu in te številke so brez dvoma zelo
vskale, vendar pa gre pri tem za številke samo
na papirju. Resničnost pa je zelo drugačna in
zato se ne smemo čuditi, če ameriška letalska
proizvodnja velikih bombnikov do septembra ni
presegla deset do petnajst letal na mesec. To se
pravi, da so v Ameriki na mesec izdelali toliko
bombnikov, kolikor jih po nemških uradnih po-
ročilih angleško letalstvo izgubi v eni noči.

Ameriški graditelj letal Sikorsky pa je ob-
javil v revijah članek, v katerem zelo ostro na-
pada ameriško vojno in mornariško ministrstvo
ter pravi, da obe ustanovi nista razumeli pomena
letalstva. Nad petsto ameriških lovskih letal je
že več mesecev v angleških skladiščih, to pa za-
radi tega, ker so ta letala nesposobna in ne-
primerna za sedanji način vojskovanja v zraku.
To je tembolj čudno, ker se v Ameriki stalno
širi propaganda, da je ameriška letalska pro-
izvodnja najboljša na svetu. Ameriška lovstva le-
tala pa so pomanjkljiva, ker so preslabo oboro-
žena. Ameriški proslavljenci, ki so v službi pri
angleškem letalstvu, ne marajo ničesar vedeti o
teh ameriških letalih in stalno zahtevajo dode-
litev k angleškemu letalom.

Chicago, 21. okt. AS. Nadškof Beacham je
poslal radijski poziv svojim vernikom, v kate-
rem jih vabi, da naj protestirajo proti ponovnim
poskusom, da bi se ukinil zakon o nevtralnosti.
V svojem proglasu opozarja nadškof svoje ver-
nike na razdejajala, ki bi jih povzročila vojna v
Združenih državah.

Včeraj popoldne so trije republikanski sena-
torji Wrigles, Aussen in Gurney uradno vložili
pri vladi predlog, da naj se ukine zakon o ne-
vtralnosti.
Vodilni zastopnik organizacije >Amerika naj-
prej< je izjavil, da je mornariški minister Knox
ukazal, da naj ameriške ladje plovejo po blo-
kadnem območju, da bi tako nastali incidenti,
ki naj bi ameriško ljudstvo potegnili v vojno.
>Izzivamo sovražnika,< je rekel, sin ker ta ne
pride dovolj hitro, smo sklenili oborožiti trgo-
vske ladje, ukiniti zakon o nevtralnosti in poslati
oborožene ladje v angleška pristanišča. Tako po-
staja ameriško ljudstvo žrtev vojnih hujskačev,
ki hočejo z vsemi sredstvi izzvati vojno.

Washington, 21. okt. as. Roosevelt je sprejel
v Hyde Parku Harrimana, voditelja ameriškega

Italijanske čete so zavzele Stalin Sovjeti so na ta način izgubili eno najvažnejših industrijskih središč

Rim, 21. okt. as. Posebni dopisnik agen-
cije Stefani z vzhodnega bojišča poroča da-
nes zjutraj, da se je uspešno končala bitka na
enem najbolj važnih odsekov na sredini juž-
nega bojišča. Ta napad se je sedaj končal z
zasedbo pokrajine in mesta Stalin.

Snoči so kolone hitre edinice italijanske-
ga ekspedicijskega zbora dosegle mesto pri
železniški postaji, nemški oddelki pa so do-
segli mesto z nasprotne strani. Napade, ki so
privedli do zasedbe mesta, katero nosi Sta-
linovo ime, so izvedle do konca čete italijan-
skega zbora s sodelovanjem nemških edinic.
Ta uspeh je hud udarec za sovražnika, ki je
s Stalinom izgubil eno od največjih indu-
strijskih središč na ozemlju ob Doncu.

Ta zmaga ima tudi videen političen po-
men.

Kako je potekal napad na Stalin

Vzhodno bojišče, 21. okt. AS. Posebni dopis-
nik agencije Stefani poroča: Italijanske čete
prodirajo dalje in napadajo važno industrijsko
središče, ki je tudi v vojaškem in političnem
pogledu postojanka izrednega pomena. Itali-
janska vojska napreduje kljub vremenskim te-
žavam in kljub slabim cestam. Te težave po-
stajajo vedno večje. Italijanski ekspedicijski
zbor je pred tem, da izvede obdobjevanje vred-
na dejanja. Naši vojaki dajejo dokaz, ki nima
primere, o svoji trdni volji, premagati tudi te
težave in poraziti sovražnika, ki se zdaj še
erditejšje upira, kakor pa se je v preteklih
dneh. Kljub takšnim oviram pa se prodiranje
ni ustavljalo in naši oddelki so nadaljevali
tudi v pretekli noči svoje prodiranje proti do-
loženim ciljem ter so napadali in premagali
nasprotnikove sile, ki so nanje naleteli. Več
oddelkov je moralo zapustiti motorna vozila in
nadaljevati pot peš. Izvedli so tako utrudljive
pohode ter istočasno preprečili vse sovražni-
kove poskuse, ustaviti prodiranje. V srditih
spopadih so naši pehotni oddelki prizadejali
najhujše izgube rdeči vojski, katere oddelki

so bili v premoči, ter jo prisiliti spričo naših
napadov zapustiti bojišče. Enako nezadržen je
bil pohod enega naših hitrih oddelkov, ki je
prav tako vzdržal enako srđite in zmagonosne
boje.

V zadnjih dneh je bilo ujetih mnogo so-
vjetskih vojakov, motornih vozil in drugih vo-
jaških potrebščin. Po zaslugi vrliga vedenja
naših vojakov in po zaslugi njihovih naporov
je bilo možno polastiti se vseh ciljev. Nada-
ljuje se zdaj pohod še proti drugim. Že več
dni je tudi poveljstvo ekspedicijskega zbora
in vsa poveljstva podrejenih oddelkov na po-
hodu in živi življenje vojakov iz prve bojne
črte. Tako vzdržuje vedno tesnejše in ne-
posredne vezi s poveljstvi drugih prodirajočih
oddelkov. Volja našega moštva do zmage je
tako neomajna, da jih danes ne more ustaviti
nobena stvar več. Kar je bilo dozdaj ustvarje-
nega, dovoljuje trditve, da bodo kljub oviram
vojaške operacije, ki so bile zaupane našemu
ekspedicijskemu zboru, potekale zmagovito
dalje.

Nemško vojno poročilo:

Siloviti boji pred Moskvo in ob Azovskem morju

Nemške podmornice potopile sedem angleških parnikov

Hitlerjev glavni stan, 21. oktobra. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Nemški in italijanski oddelki so včeraj za-
vzeli ozemlje ob Stalinu, ki je med najvaž-
nejšimi industrijskimi središči ob Doncu. Sta-
lin so zavzeli planinski lovci. Na eni najvaž-
nejših industrijskih naprav v mestu vihra nem-
ška vojna zastava.

Pri čiščenju bojišča vzhodno od Brijanska
je padel vrhovni poveljnik 50. sovjetske arma-
de general Petrov, član vrhovnega Sovjeta, s
številnimi častniki svojega štaba.

Bojna letala so bombardirala važne na-
prave v Moskvi in v Petrogradu.

V boju proti angleškemu oskrbovalnemu
brodovju so podmornice na Atlantiku potopile
sedem sovražnih trgovskih ladij s skupno 58.200
tonami. Velika angleška matična ladja za kito-
lov >Svend Foyne< je bila s torpedom močno
poškodovana.

Na letala so severnovzhodno od Hulla po-
topila trgovsko ladjo s skupno 10.000 tonami.
Neka druga velika ladja je bila poškodovana z
bombniki zadetki.

Ponoči je nemško letalstvo napadlo važno
oskrbovalno pristanišče Liverpool in pristanišča
in vojaško važne naprave na angleški vzhodni in
jugovzhodni obali.

Angleški bombniki so v noči na 21. oktober
metali eksplozivne in žažljive bombe na mnoge
kraje v severozahodni in zahodni Nemčiji. Civil-
no prebivalstvo je imelo izgube na mrtvih in ra-
njenih. Bilo je nekaj tvarne škode, štiri napada-
joča letala pa so bila sestreljena.

Helsinki, 21. okt. AS. Dopisnik lista >Uusi
Suomi< se je vrnil iz Petroškaja in piše, da so
Finci kmalu po zasedbi Petroškaja ugotovili, da
so Sovjeti blizu mesta gradili ogromno tovarno
letal. Sovjeti so zgradili še deset paviljonov, po 100
do 150 m vsake paviljon drug od drugega. Blizu pa
so imeli v načrtu zgraditi tudi pristajališče za vo-
dna letala in cesto, ki bi vodila do finske meje.

Zeneva, 21. okt. AS. V Londonu ematirajo, da
je položaj zlasti nevaren ob Azovskem morju,
kjer so Nemci zasedli Taganrog, ki je 60 km pred
Rostovom. Zasedba tega mesta je spravila v veliko
nevarnost eno najvažnejših industrijskih središč
v južni Rusiji, prav tako pa so odprte ceste, ki vo-
dijo proti petrolejskim poljem pod Kavkazom.

Stokholm, 21. okt. AS. V nedeljo zvečer je
prišlo na otok Sandhan pri Stokholmu deset so-

Uspešno delovanje italijanskih čet na vzhodu

Budimpešta, 21. okt. AS. Tukajšnji vojaški
krogi posebno pozorno spremljajo potek bojev
na južnem odseku vzhodne fronte. Poudarjajo, da
se načrt vrhovnega poveljstva v redu izvaja, zlasti
pomemben pa je delež, ki ga imajo pri operaci-
jah proti Doncu italijanske čete. O teh bojih
izjavlja madžarska brzojavna agencija še posebej,
da so zavzele čete v nezadržnem prodiranju.
Madžarske čete so zasedle izredno važne posto-
janke ob nekem mostu ob Doncu.

Madžarski listi pišejo, da so boji za območje
pri Doncu prišli do vrhca. Sovjetske čete so se
morale preorganizirati ob doljnem teku Donca
zaradi hitrosti napada nemških, italijanskih in
madžarskih čet. Letalstvo neprestano razbija so-
vražno ozadje.

vjetskih vojakov v uniformi, ki so pobegnili iz
sovjetske vojske na motornem čolnu. Drugi ruski
ubežniki, vsi v vojaških oblekah, so prišli z ribi-
škimi ladjami in so se izkrcali na raznih krajih
švedske obale. Vsi so bili takoj aretirani.

Stokholm, 21. okt. AS. Švedski list >Atten-
bladets< poroča, da je Stalin odpotoval iz Moskve
v oklopnem vlakcu in v tem oklopnem vlakcu na-
merava sedaj bivati. Tako ne bo imel stalnega
sedeža.

Rim, 21. okt. AS. Ameriška radijska postaja
>Waac< je objavila naslednjo izjavo: >Ameriški
dopisniki so zapustili Moskvo. Objavljamo, da bo-
mo sedaj morali objavljati samo poročila pristoj-
nega sovjetskega urada.<

Rim, 21. okt. AS. Neki angleški vojaški kritik
proučuje položaj na ruskem bojišču, ki je nastal
po nemških in zavzeznih zmagah. Ta kritik je
precej optimističen in pravi, da se bo boljševiška
armada ohranila. Poudarja pa, da Rusi ne bodo
mogli sami preobrniti položaja in zato morata
Anglija in Amerika združiti vse svoje sile ter
podpreti Rusijo tako, da bi se obnovila njena
vojaška moč. Zato pa so potrebne tri stvari:
moštvo, vojno gradivo in čas. Zelo verjetno je,
da si Angleži zamišljajo, da bo Rusija nudila
moštvo, Amerika vojno gradivo, Angleži pa —
čas.

Nepopisna zmeda v Moskvi

Helsinki, 21. okt. as. Poročila z bojišča pri
Petrogradu pravijo, da so ujetniki, ki so jih snoči
zajeli, izjavljali, da so prišla iz Moskve poročila,
ki pripovedujejo, da je zmeda v sovjetski prestol-
nici na višku. Zbeganost pa še narašča zaradi
nemškega prodiranja. Dasi je bilo prepovedano
seliti se iz mesta, so vendarle dolge kolone pre-
mikajo proti vzhodu in jugovzhodu, zlasti pa v
smeri proti Nižnemu Novgorodu in Kujbiševu—
Samari.

Sovjeti dovažajo čete iz Sibirije z letali

Berlin, 21. okt. Ip. Sovjetska vojska mora
biti pri Moskvi silno razredčena, ker so boljševi-
viki sklenili hitro prepeljati z letali sveže čete
iz Mongolije in s skrajnega konca Sibirije.

Ameriško priznanje

Washington, 21. okt. AS. Ameriški častnikar
Feliks Morley piše v >Washington Star< o vzhod-
nem bojišču in pravi, da je na hujši sovjetski od-
por odgovorila Os vedno še z močnejšim napadom.
Potem daje pregled o gospodarskih izgubah Ru-
sije in ugotavlja, da je Sovjetska Rusija izgubila
svoja glavna industrijska središča, s katerimi se
ona, ki jih še ima, ne morejo primerjati. Ne sme
se prezeleti, pravi pisec, da imajo čete Osi v svoji
poseti ukrajinsko žitnico, rudna bogastva Donca,
pristanišča v Baltskem in v Črnem morju in bodo
v kratkem imeli še petrolej na Kavkazu. Vsr te pri-
dobitve pa izredno povečajo vojaško splošnost
Osi.

Odesa priključena romunskemu ozemlju

Bukarest, 21. oktobra. AS. Antonescu je s
posebnim dekretom Odeso z vsa okolico pri-
ključil upravi transdnjestrske pokrajine, ki
obsega vse ozemlje med Dnjestrom in Bugom.
Odesa je določena za glavno mesto te pokra-
jine. V mesto je prišel že začasni upravitelj,
kakor tudi pomorska in suhozemska romunska
vojaška poveljstva. Za župana je imenovan ge-
neral Panteja. Denar, ki kroži v tej deželi, so
ruski rublji in nemške marke (Reichskredit-
kassenscheine). Zamenja je določena deset rub-
ljev za marko.

Lizbona, 21. okt. AS. Iz Londona se je izve-
dalo, da je v rudniku blizu Doncastra nastala
eksplozija, pri kateri je bilo ubitih pet oseb,
mnogo pa ranjenih. Rudnik so zaprli.

Bolgarija in njena politika

O zadržanju Bolgarije piše sofijski list >Mir<
sledenče: >Mnoge inozemske poročila postaje razšir-
jajo neprestano vsa močnega poročila iz Bolgarije.
Iz teh poročil bi se moglo sklepati, da je Bolga-
rija pred vstopom v vojno. Mi pa moramo sledenče
povedati: Bolgarija je trdno odločena, da ostane
izven sedanje vojne in da se izključno posveti or-
ganizaciji svojih notranjih sil, da se bo tako mogla
zoperstaviti vsem tistim težavam, katere je izku-
sila že v zadnji vojni.<

Sofijski dnevnik >Zora< pa piše: >Bolgarija je
sedaj združena. Uresničen je ideal vseh bolgarskih
pokolenj. Bolgarski narod pritiska na svoje psi-
svoje sinove iz Macedonije, iz Tracije in iz Do-
brudže. A bolgarsko veselje je pridušeno, ne more
se izraziti, ker smo še polni skrbi za bodočnost.
Naša naloga je sedaj, da se notranje krepimo in da
se granitno trdno ustavimo slehernemu pritisku
katere koli zunanje sile. Pot, ki nas je vodila do
zedinjenja, je bila dolga in trpljenja polna ter nas
je stala neizmernih žrtv. Dvakrat smo bili na
tem, da se bomo neopopravljivo zrušili. Toda zve-
sti prijatelji ob naši strani nas ni zapustil in ob
njegovi strani smo končno nosegli svoj cilj. Kaj
naj pričakujemo ob bodočnosti?<

Bolgarska država je brez dvoma poklicana, da
izpolni odločilno vlogo v bodoči evropski politiki.
Vendar moramo reči, da je rečenica: Balkan bal-
kanskim narodom, prazna beseda, ki so jo rabili
za obkoljevanje Nemčije. Mi ne smemo nadalje-
vati z iluzorično politiko, ki si je domisljala, da je

mogoče doseči skladnost interesov vseh dežel, ki
leže med Trapezuntom in Alpami, ter med Kar-
pati in Kretu, medtem ko vemo, da so želje veli-
kih držav razdeljene med Dardanelami in Bližnjim
vzhodom. V interesu našega naroda moramo voditi
stavarno politiko. S tem pa ne rečemo, da morajo
balkanski narodi živeti v trajnem sovraštvo. Tak-
šnega stanja ne moremo ne hoteti, ne si ga želeti,
četrup ne moremo pričakovati, da bomo kar v
trenutku dosegli bratstvo med balkanskimi drža-
vami.

Da si zagotovimo pohod v bodočnost, nam je v
prvi vrsti treba boriti se proti vsemu, kar ovira
naš razvoj. Na drugi strani pa je treba, da se bo-
rimo z zemljo, da jo napravimo rodovitno, da bomo
tako premagali siromaštvo in da bomo mogli bra-
niti na vsak način svojo domovino.<

O bolgarski politiki piše madžarski >Pester
Lloyd<:

>Izbuh nemško-ruske vojne je imel v Bolga-
riji drugačen odmev, kakor pa so pričakovali do-
ločeni krogi. Novica o tem je bila v Bolgariji spre-
jeta zelo mirno in s popolnim zaupanjem v nem-
ško vojaško silo. Odnosi med Rusijo in Bolgarijo
so se popolnoma spremenili. Ni več caristične Ru-
sije, osvoboditeljice Bolgarov, za katero so imeli
Bolgari nenakakšno mistično razpoloženje. Zadnja
svetovna vojna je Bolgarijo prisilila, da se je obrni-
la drugam in da je s pomočjo drugih uresničila
svoje nacionalne težnje v sedanji vojni. Vsi Bolga-
ri priznavajo, da jim je samo Os mogla dati
Dobrudžo, Egejsko Tracijo in Macedonijo.<

Uradni razglasi

Omejitev avtomobilskega prometa

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino glede na komisijske navedbe z dne 29. aprila 1941-XIX št. 13, 12. julija 1941-XIX št. 65 in 24. septembra 1941-XIX št. 111 in na podlagi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291.

odreja:

Člen 1. V navedbi št. 111 z dne 24. septembra 1941-XIX določeni rok veljavnosti posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile ter motorna kolesa brez priklole in z njo, na bencinski pogon, se podaljšuje do 15. novembra 1941-XX.

Člen 2. Od 16. novembra 1941-XX dalje preneha z vsemi učinki veljavnosti posebnih prometnih dovolil za potniške avtomobile z bencinskim pogonom, izjemoma za imetnike posebnih prometnih dovolil, glasečih se na:

1. Visoki komisariat,
2. državna, pokrajinska, občinska oblastva,
3. Nacionalno fašistično stranko,
4. šole, upravljavce školj,
5. sanitetne uradnike in pogodbeno sanitetno osebje,
6. inozemske častnike,
7. na avtoizvoške in avtonajemške, toda z omejitvijo na en potniški avtomobil za vsakega obratovalca.

Člen 3. Imetniki prometnih dovolil za potniške avtomobile na bencinski pogon, pripadajoči zgoraj navedenim kategorijam, morajo do vseh tega 15. novembra 1941-XX prositi pri uradu za civilno motorizacijo Visokega komisariata za novo prometno dovolilo in nov spoznavni znak, in to ločeno za motorna vozila v zasebni uporabi in za motorna vozila v javni uporabi (avtoizvoške in avtonajemške).

Člen 4. Da bi smeli še po 15. novembru 1941-XX uporabljati vozila, morajo javne ustanove in zasebni imetniki prometnih dovolil za motorna kolesa brez priklole in z njo do omejitve dne pri uradu za civilno motorizacijo z redno obrazloženim prošnjo prositi za novo prometno dovolilo in ustreznimi spoznavni znak.

Člen 5. Od 16. novembra 1941-XX dalje se imetnikom posebnih prometnih dovolil strogo prepoveduje s potniškimi avtomobili na bencinski pogon prevažati osebe svoje družine ali tuje osebe, če ni za to upravičenega službenega razloga.

Oblastva javne varnosti in organi, ki jim je poverjeno prometno nadzorstvo, bodo kar najstrože nadzorovali, da se prepreči kršitve navedene prepovedi.

Kršiteljem se brezpogojno odvzame posebno prometno dovolilo in se bodo zanje uporabljale kazni, ki jih določa člen 7. navedbe št. 65 z dne 12. julija 1941-XIX.

Ljubljana, dne 14. oktobra 1941-XIX.

Visoki komisar
za Ljubljansko pokrajino:
Emilio Grazioli.

Določbe za legalizacijo javnih listin

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino, na podlagi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in smatrajoč za potrebno urediti legaliziranje javnih listin,

odreja:

Člen 1. Podpis javnih funkcionarjev in javnih uradnikov katere koli vrste kakor tudi podpis oseb svobodnega poklica na listinah, potrdilih, izpiskih in prepisih listin, ki se žele predložiti kateremu koli uradu zunaj krajevnih pristojnosti, območja ali občine bivališča podpisnika, se morajo legalizirati.

Člen 2. Fakultativna pa je legalizacija podpisov javnih funkcionarjev ali javnih uradnikov na listinah, potrdilih, izpiskih in prepisih listin, ki naj se uveljavljajo v isti občini ali na ozemlju, pod redno pristojnostjo funkcionarja ali v območju javnega uradnika, ki je podpisal.

Člen 3. Predsedniki okrožnih sodišč in staršine okrajnih sodišč legalizirajo potrdila, ki se nanašajo na osebni stan in so jih izdali javni uradi s sedežem na ozemlju njih pristojnosti in ki naj se predložijo uradom Ljubljanske pokrajine zunaj tega ozemlja.

Okrajni načelniki pa legalizirajo vse druge listine, potrdila, izpiske in prepise listin, ki so bili izdani in se predložijo kakor navaja prvi odstavek.

Člen 4. Listine, potrdila, izpiske in prepise listin, ki se žele predložiti kateremu koli javnemu uradu Kraljevine zunaj Ljubljanske pokrajine, legalizira Visoki Komisar ali funkcionar Visokega Komisariata, ki se za to pooblasti.

Člen 5. Prevode slovenskega besedila v italijanski jezik na vseh listinah po prednjih členih, za katere je po določbah člena 6. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 predpisana dvojezičnost, overja načelnik kabineta Visokega Komisariata, če se nameravajo predložiti javnim uradom Kraljevine zunaj Ljubljanske pokrajine, krajevno pristojni okrajni načelniki pa ako se nameravajo predložiti v pokrajini zunaj njihovega območja.

Člen 6. Legalizacija listin, potrdil, izpiskov in prepisov listin, ki so jih izdali javni funkcionarji ali javni uradniki bivše dravske banovine pred 3. majem 1941., se opravlja enako, kakor je določeno v členih 3. in 4., le da se mora slovenskem besedilu priložiti overjen prevod v italijanskem jeziku po določbi člena 5.

Člen 7. Vse v tej naredbi omenjene listine se morajo, ker bi bile sicer nične, kolkovati skladno z veljavnimi taksnimi predpisi, na vseh pa se mora nalepiti kolek 5 lir za legalizacijo.

Na listinah, potrdilih, prepisih ali izpiskih sta za njih veljavnost v Kraljevini zavezani taksi največ dve legalizaciji.

Legalizacijska taksa se ne plačuje, če je po veljajočih zakonih listina, na kateri je podpis, ki naj se legalizira, oproščena takse. Ista ugodnost se priznava listinam oseb, ki s potrdilom svoje občine izkažejo svoje siromašno stanje.

Člen 8. Za listine, potrdila, izpiske in prepise listin, izdane v drugih pokrajinah Kraljevine, ki naj bi se predložili v Ljubljanski pokrajini, veljajo legalizacije po tamkaj veljajočih predpisih.

Člen 9. Ta naredba, ki nadomestuje prejšnje, njej nasprotujoče določbe, stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, dne 30. septembra 1941-XIX.

Visoki Komisar
za Ljubljansko pokrajino:
EMILIO GRAZIOLI

Ameriške spletke proti Italiji in Nemčiji zavrnjene

Kakšne neresnice govore ameriški državniki

Rim, 21. okt. AS. Z angleške in ameriške strani neprenehoma prihajajo poskusi za motenje trdne zveze med Italijo in Nemčijo. Zdaš širijo zlobne vesti zoper Italijo, zdaš pa zoper Nemčijo. Zadnji tak poskus je naredil ameriški državni podtajnik Long. Vsi ti poskusi so nesmiselni in se lomijo ob razumnosti nemškega ter italijanskega ljudstva, ki v neposrednem stiku s stvarnostjo dobro veda, kako stvari stoji. Nemčija in Italija sta si od prvega boja pomagali, kar sta mogli in se skušali čim manj motiti. Obe vojni gospodarstvi sta se izpopolnjevali, kar je bilo mogoče in se bratsko pomagali, koder ni bilo mogoče. Geslo »Dva naroda, ena vojna« *je bilo do skrajnosti uveljavljeno na vojaškem, političnem, diplomatičnem in gospodarskem področju z najboljšo brezpogojno stvarnostjo in brez najmanjšega pridržka. V vojaškem pogledu vodi Nemčijo in Italijo misel, da je vsak udarec, ki ga je katera izmed obeh držav dala skupnemu sovražniku, bil dan tudi od druge države. Italijanski vojniki so se žilavo borili v najhujših okoliščinah po Abesiniji, Albaniji, in Libiji. Vedeli so, da se bore za Italijo in za svojega nemškega zaveznika. Prav tako so tudi mogoče nemške vojske v boju po Balkanu in v Rusiji vedele, da se bore za Nemčijo in za prijateljsko Italijo. Angleška in ameriška podtikavanja kažejo samo, da Angleži pozabljajo, da so italijanske oborožene sile in nemške oborožene sile, sile ene idealne revolucije. Kjerkoli ta revolucija zmaguje, tam zmagujeta obe državi, ki s svojimi združenimi zastavami predstavljata novo politično in socialno miselnost.*

Berlin, 21. oktobra. s. Na včerajšnji seji zastopnikov tujega tiska v nemškem zunanjem ministrstvu so z odločnimi besedami bile obsojene izjave ameriškega državnega podtajnika Longa. Ta je trdil, da je Hitler zahteval od Mussolinija, naj mu da na razpolago novih milijonov mož, in sicer 660.000 mož za nadomestitev nemških sil v Franciji in Srbiji, ostalo pa za vzhodno bojišče. Long je dejal, da misli Hitler s tem vsaj malo zamašiti strahotne luknje, ki so mu jih povzročile sovjetske vojske, hkratu pa oslabilo italijansko vojno silo v toliko, da bi Italija ne bila več sposobna odbiti nove nemške zahteve in bi bila na milost in nemilost izročena Berlinu.

Na nemškem pristojnem mestu pripominjajo, da pomeni ta izjava nesramno spletko brez primere. Cilj te spletke je čez vse jasen. Z njo skušajo vzbuditi kruto sumnjo, da bi bila Nemčija pripravljena izdati in zabosti v hrbet lastnega prijatelja in zaveznika. V vsej nemški zgodovini pa ga ni primera, ki bi tudi le od daleč mogel opravičevati samo misel, da bi bili Nemci sposobni take nesramnosti in zahrbtnosti. Vse drugače je seveda z Anglijo.

Visoki zastopnik nemškega zunanjega ministrstva je porabil to priliko da je izrekel obdobje, da je italijanske vojske, ki se povsod bore z velikim junaštvom. Dejal je, da se mora svet prikloniti pred vojaki, kakor so ti, ki jim v Gonderju uspeva, da v zares neverjetnih okoliščinah kljubujejo premočnim nasprotnim silam in so odločni biti se do zadnjega.

Vojna na zahodu

Berlin, 21. okt. AS. Angleška letala so ponoči od ponedeljka na torek metala zažigalne in eksplozivne bombe na razne kraje, kjer so bombe zadele civilna bivališča. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj žrtv. Nočni lovci in protiletalsko topništvo je sestrelilo tri sovražna letala.

Španski parnik rešil angleške mornarje

Madrid, 21. okt. AS. Španski trgovinski parnik »Urolo« *je na Atlantiku rešil 17 članov posadke angleškega parnika »Baron Kerinc«*. Parnik je torpediral neka podmornica Osi. Štirje angleški mornarji so nato umrli na krovu ladje, ostali pa so pripovedovali, da so bili v vodi osem ur, kjer so se morali ves čas boriti z razburkanim morjem.**

Slovaški prosvetni minister v Sofiji

Sofija, 21. okt. AS. Slovaški prosvetni minister Poljak je prišel v Sofijo, kjer bo v prihodnjih dneh podpisal prosvetni sporazum med Slovaško in Bolgarijo.

Izgon židov iz Slovaške

Bratislava, 21. oktobra. AS. Slovaška vlada je izdala odlok, ki ukazuje izgon vseh židov iz Bratislave in iz vseh mest, ki štejejo več kot 3000 prebivalcev.

Irska se čuti ogroženo

Berlin, 21. okt. AK. Predsednik De Valera je imel govor, v katerem je irskemu narodu sporočil, da je Irska ogrožena in da jo hočejo zapletati v vojsko. Prav tako je predsednik opozoril na pomankanje živil in rekel, da je treba letos obdelati na novo 150.000 ha. V nemških krogih n' so nad govorom De Valere presenečeni, ker iz Amerike stalno prihajajo poročila, da je treba napraviti čisto mizo in da Irska predstavlja politično oviro.

Bolgarski tobak za Italijo

Sofija, 21. okt. AS. Večje število bolgarskih trgovcev s tobakom je sklenilo pogodbe z Italijo v smislu katerih bodo v Bolgariji dobavili Italiji en milijon sedemsto tisoč kg tobaka iz Stare Bolgarije in ravno toliko iz novo zasadenih ozemelj.

V Palestini nabirajo žide za angleško vojsko

Carigrad, 21. okt. AS. V preteklem tednu se je začela v Jeruzalemu živahna propaganda za vstop židov v angleško vojsko. Propagando vodi posebna židovska pisarna, ki je po raznih mestih nalepila letake, na katerih piše: »Vojna Anglije je tudi vojna židovstva.« *Na letaku še piše, da je položaj v Angliji kritičen in zato se morajo židje odločiti za aktivno sodelovanje v vojni. V Telavivu so židje priredili posebno vojaško parada, da bi se propaganda za vstop in za sodelovanje v vojski tem bolj razmahnila.*

D'Annunzijevo pismo Mussoliniju izšla v knjigi

Berlin, 21. okt. AS. V tedenski reviji »Das Reich« *je objavil Erich Stock članek, pod naslovom »Mussolini in d'Annunzio« *ob priliki nedavne izjave »Pisem d'Annunzija Mussoliniju«, ki so nedavno izšla v knjigi pri Mondadoriju. Clankar osvetljuje prijatelstvo, ki je vladalo med obema in je srečno prebredlo vse viharje. Ko se je d'Annunzio vrnil v Italijo iz francoskega izgnanstva in sicer pred posemom Italije v vojno, se je vrnil tako v Italijo najvažnejši predhodnik fašizma. Mussolini je v listu »Popolo d'Italia« *opravljal najbolj bleščečo nalogo, pesnik pa je s svoje strani deloval v istem smislu. Oba sta nato izvršila svojo dolžnost vojaka, po vojni pa se je med njima postavil duh, ki je d'Annunzio povedel na Reko, Mussolini pa je začel organizirati prve oddelke fašističnega gibanja. Kakor je d'Annunzio na Reki predstavil duha Italije, tako se je v Mussoliniju duh Reke uveljavil v Italiji. Če ne bi bilo pohoda na Reko, tedaj se ne bi tako kmalu začel pohod na Rim. Kajti pohod na Reko je najbrž pospešil tudi pohod na Rim. Delo enega je zajeto v delu drugega. Duce sam je vedno priznaval, da je reško dejanje v italijanski mladini dvignilo duha, kakor je to bilo potrebno za oktobrsko dejanje. Torej je bilo neizogibno, da sta se oba povezala v nerazdružno zvezo, ki jo je pretrgala samo pesnikova smrt. Pisma, ki so bila objavljena, popolnoma jasno dokazujejo in rišejo pomen tega sodelovanja in dobe, ki je tako pomembna za Italijo.***

Razprava proti vohunom v Sofiji

Sofija, 21. okt. AS. Včeraj se je pred vojaškim sodiščem v Sofiji začela razprava proti revolucionarnim in vohunski organizaciji, ki sta jo ob začetku tega leta v Bolgariji ustanovili angleško in bivše jugoslovansko poslanstvo. Med 35 obtoženci sta dva Angleži in sicer bivši vojaški odposlanec v Bolgariji polkovnik Ross in član tiskovnega urada istega poslanstva Davis ter dva nameščena bivšega jugoslovanskega poslanstva. Med obdolženci je tudi nekaj Rusov in mnogo Bolgarov, med temi pa znani agitator Jurij Dimitrov. Obdolženci so tudi pripravljali sabotažna dejanja, zato pa so prejeli navodila od angleških in srbskih diplomatskih agentov v Sofiji. Namen organizacije je bil pripraviti državni udar v Bolgariji, ta pa naj bi spravi na oblast Dimitrova. Državni tožilec zahteva za vse smrtno kazen.

Francozi gradijo avtomobilsko ceste

Lille, 21. okt. DNB. Francoski prometni minister Berthelot je izjavil, da bo v Franciji zgrajena avtocesta, ki bo imela zvezo z nemškimi cestnim omrežjem. Misli se na tri avtomobilske ceste, ki bi severno Francijo vezale s Parizom. Ena bi šla čez St. Quentin na Liege, druga iz Lille v Pariz in tretja iz Calaisa v Pariz. Iz Liege bi bila zveza z nemškimi cestnim omrežjem. Francoska vlada je določila za gradnjo štiri milijarde frankov. Prometni minister Berthelot je izjavil da se pri tako obširnem programu ne bo mogoče ozirati na 40 urnik.

150 in bo trajala njena veljavnost do 31. decembra 1942, torej za 15 mesecev. Nakaznice bodo izdane naslednje: za ženske in moške, za dečke in deklice od dopolnjenega 3. do dopolnjenega 15. leta in nakaznica za otroke v 2. in 3. letu starosti. Zapadlost posameznih odrezkov ali točk bo različna, ali od 15. oktobra ali od 15. novembra dalje. Večje predmete, kot na primer obleke in plašče, je mogoče kupiti šele po zapadlosti števila točk, katerega je treba oddati za tak nakup. V ostalem pa se količina predmetov, ki se bo dobila na posamezne odrezke, ni znatno izpremenila.

Obiranje koroze v Srbiji. Hrvatski listi priobčujo naslednjo vest iz Beograda: Ker služijo koruzna polja kot zaklonišča za komuniste, je izdal vrhovni poveljnik v Srbiji ukaz, da se mora takoj začeti z žetvijo in sekanjem koroze. Kdor bo kršil to naredbo, bo kaznovan s smrtjo, v lažjih primerih z ječo.

Iz Hrvatske

Hrvatska sladkorna industrija. Osješka sladkorna tovarna, ki je last Prve hrvatsko-slavonske sladkorne industrije d. d., izkazuje za poslovno leto 1940-41, ki neha z 31. marcem, 2,3 milij. kun dobička, dočim je za 1939-40 znašala izguba 0,3 milij. din. Dividenda znaša 5%.

V zagrebški Schell, ki se je iz Jugoslovanskega pretvoril v Hrvatski Shell, je bil namesto odstojnega upravnega odbora izvoljen nov upravni odbor. Za predsednika je bil izvoljen E. v. Klass, za podpredsednika pa Ivan Mošinski, nadalje sta bila izvoljena v odbor: dr. Branko Pliverić in dr. Matthias. Za edinega člana ravateljstva je bil izvoljen dr. Rudhard Duisberg. Komisarična uprava je prenehala. Družba se peča s predelavo proizvodov mineralnega olja.

Hrvatska Union banka v Zagrebu sporoča vsem svojim upnikom, da je dne 15. oktobra stavila na razpolago upnikom svojega specialnega rezervnega sklada vsoto 14.762.262 kun, kar je ostanek njih terjatev in so s tem prenehali razlogi za zaščito. Nadalje je bilo sklenjeno izenačiti delnice stare emisije in prvenstvene delnice. Poleg tega pa bodo vse delnice zamenjane v nove delnice imenske vrednosti 200 kun. Končno je bilo na obnem zboru banke sklenjeno, da se zviša glavnica od 60 na 100 milij. kun, podrobnosti pa so prepuščene sklepu upravnega odbora.

Osilek doba podružnico državne kreditne banke. V najkrajšem času bo v Osijeku odprta podružnica Hrvatskega državnega veresijskega (kreditnega) zbora.

Trgovski promet Hrvatska-Spanija. Iz Zagreba poročajo, da je v kratkem pričakovati trgovinskih pogajanj med Hrvatsko in Španijo.

Ustanovitveno gibanje na Hrvaškem. V teku meseca avgusta je bila na Hrvaškem ustanovljenih 72 delniških družb z glavnico 123,5 milij. kun, nadalje 73 trgovskih tvrdk in 43 zadrug, izbranih pa je bilo: 2 delniški družbi z glavnico 0,12 milij. kun, 22 tvrdk in 5 zadrug, nadalje je prišlo v konkurz: 3 delniške družbe z glavnico 96,75 milij. kun in 3 ostale družbe.

Železniški promet Švica-Hrvatska. V kratkem odpotuje posebna hrvatska gospodarska delegacija v Švico, da se pogovori s švicarskimi oblastmi glede obnove direktnega železniškega prometa Švica-Hrvatska.

Gospodarstvo

Železniške tarife za Ljubljansko pokrajino

Državne železnice so po poročilu iz Rima te dni dale vsem postajam v Kraljevini tabele, v katerih je označena vozna cena v lirah za železniške prevoze v Ljubljanski pokrajini in v zoni, ki je bila priključena reški pokrajini z izhodno točko Postojna.

Istočasno je železniško glavno ravateljstvo, ker je opazilo, da mnoge postaje ne porabljajo pravilno in v celoti predpisov gled potniških in prilajnih tarif z bivšimi jugoslovanskimi ozemlji v Ljubljanski pokrajini in v zoni, priključeni reški pokrajini, objavilo odločbo, po kateri morajo vse biljetarice pustiti kumulativno notranjo službo tudi za bivše jugoslovanske železnice za potniške vozovnice navadnih vlakov po normalni tarifi, za povratne karte, navadne karte za družine v skupinah, posebne popuste, ki so v veljavi na državnih železnicah.

Taksiranje vozovnic v kumulativni službi se mora izvršiti s porabo pristojnih tarif za prevoze v Italiji in s porabo tarif na anektiranih linijah bivših jugoslovanskih železnice. Otroci do 4 let se peljejo zastoj, tudi v anektiranih conah, pod pogojem, da so spremljani od odraslih oseb, ki imajo karto, in da ne zavzemajo enega mesta. Otroci od 4-10 let plačajo za italijanske prevoze pol tarife, dočim plačajo pri prevozi na progah v anektiranih conah pol cene normalne tarife za odrasle, ki je naštetja v tabeli.

Kar se tiče priljage, je vpis zaenkrat omejen na priljago, ki spremlja potnika, in tudi te cene za prevoženo priljago so vpoštevane v tabelah, ki so jih dobile vse postaje v Kraljevini.

Leo in vpiše Jerebič Franc. Poslovodja Deutsch Celestin je spremenil ime v Deutsch-Hrašovec Celestin. — Pri Kuverti, konfekcijska tvornica, d. z o. z. v Ljubljani je bil izbrisan poslovodja Srebre Egon, vpisan pa Guzelj Milan. — Pri tvrdki I. Magušar & Co., d. z o. z. na Vrhniki je bil izbrisan zaradi smrti poslovodja Magušar Ivan.

Ustanovitve ljudske banke v Gornji Radgoni. V Gornji Radgoni je bila ustanovljena ljudska banka v obliki zadruge z omejeno zavezo, ki bo začela poslovati še ta mesec. Za predsednika je bil izvoljen Anton Fürst iz Cmureka, za podpredsednika Jožef Heiter iz Gor. Radgone in inž. Franc Stark iz Gradca. Za upravitelja sta bila izvoljena Maks Kielhauser in Alfred Matke, nadalje za članke uprave Roman Tenčer, Cmurek in Oskar Wegschaidner, Radgona.

Belgrajski Siemens spremenil ime. Belgrajska podružnica Siemens spremenil ime v Siemens, srbska električna družba. Glavnica nove družbe znaša 3 milij. din.

Angleška imovina v Zedinjenih državah. Nedavno je ameriški zakladnik podtajnik Daniel Bell navedel zanimive številke o angleškem premoženju v Zedinjenih državah. To premoženje je znašalo 1. septembra 1941 1527 milij. dolarjev, dočim je v začetku vojne znašalo 4483 milij. dolarjev. Od skupne imovine odpade na borzne papirje 227 (vštevši 145 milij. dolarjev, ki so založeni pri Refico kot varstvo za britanske kredite), v začetku vojne je bilo papirjev za 950 milij. dolarjev zlato 151 (2039), uradna dolarska dobroimetja 34 (50), zasebna dolarska dobroimetja 310 (545) in naravnostne naložbe 785 (900) milij. dolarjev. Načinje angleške izdatke do 1. marca 1942 cenj Bell na 1035 milij. dolarjev.

Nova nemška oblačilna nakaznica. V kratkem je pričakovati, da bo izdana tretja oblačilna nakaznica v Nemčiji. Kot smo že svoječasno poročali, bo obsegala nova oblačilna nakaznica samo 120 točk, namesto dosedanjih

Trgovsko društvo Merkur v Ljubljani ima svoj občni zbor v četrtek dne 23. oktobra ob 17.30 v Trgovskem domu. V primeru nesklepnosti bo ta občni zbor istega dne ob 18.30 v istih prostorih.

Nove cene ovčjega in kozjega mesa ter jaje. Na osnovi predloga osrednjega odbora za disciplino in kontrolo cen je ministstvo za kmetijstvo odredilo nove cene ovčjega in kozjega mesa. Te cene so različne po kategorijah in znašajo v prvi kategoriji 12,35—13,30 lir, v drugi 10,95—12,35 lir, v tretji 9,05—11,90, v četrti 7—9,50, v peti kategoriji pa 5,70—6,20 lir. Kategorije so razdeljene po kakovosti mesa in veljajo za plačilo producentom za meso mrtve teže. Nadalje so določene nove najvišje cene jaje, in sicer na debelo, na detajlni trgovini in za prodajo konzumentom. Slednje cene so naslednje: domača jajca, konzervirana 1,20, domača sterilizirana jajca 1,30, jajca iz hladilnic 1,25, inozemska jajca 1,10 lir.

Osrednji zavod za ljudske banke v Rimu je imel pretekli teden svoj sestanek, ki je obravnaval vsa aktualna vprašanja ljudskih bank. Izvoljen je bil tudi novi ravatelj zavoda.

Trgovinska pogajanja Italija-Slovaška. Pričakovati je, da se bodo v najkrajšem času začela trgovinska pogajanja med Italijo in Slovaško.

Blagovna izmenjava Italija-Madžarska. Potem ko je Mađarska znižala ajžo za liro in ko je Italija zvišala tečaj pengőja od 385,30 na 468 lir, se pobira na Mađarskem od 1. oktobra dalje davek 20% na vsa vplačila, ki jih opravlja Mađarska Italiji.

Konkurzna stvar Here, r. z. z o. z. v Ljubljani. Za namestnika konkurznega upravitelja dr. Cepura je bil postavljen Fran Majcen.

Lesne uzanice. Uzanice za trgovanje z lesom (obnovljene) v italijanski in v slovenski je pravkar izdala Ljubljanska borza za blago in vrednote. Knjižica stane 12 lir in je naprodaj v vseh večjih ljubljanskih knjižarnah ter pri borznem tajnistvu.

Iz trgovinskega registra. Pri tvrdki Intra, d. z o. z. za proizvajanje in razpečevanje gradbenih potrebščin, Ljubljana, se izbrše poslovodja Plažer

Vsesvetska akcija v Ljubljani bo tudi letos

Zadnja leta je priredil akcijski odbor vrhovnega socialnega sveta mesta Ljubljane za vse svetovne vsesvetske akcije, ki naj bi hkrati s počastitvijo dragih ranjanih in okrasitvijo njihovih grobov za praznik Vseh svetih in Vernih duš dan pomagala ljubljanskim siromašnim slojem zlasti pa brezposelnim. Prav lepa misel, odkupiti se od razkošja na grobovih z zneski, ki naj bi prišli v korist akciji za zimsko pomoč, je zadnja leta našla med ljubljanci lep odziv. Pa ne samo med premožnimi sloji, ampak tudi med tisoči in tisoči drugih ljubljancov je vsesvetska akcija, ki je razprodajala sveče in vence našla mnogo razumevanja, tako da je vsako leto vrgla akcija v celoti do 100.000 din v korist zimski pomoči.

Ker se bliža praznik Vseh svetih, ko bo zopet večina ljubljancov pohitela na grobove svojih dragih, je akcijski odbor vrhovnega socialnega sveta za mesto Ljubljano sklical v ponedeljek sejo odbora v dvorani mestnega poglavarstva. Seje so se udeležili zastopniki in zastopnice številnih ljubljanskih organizacij, ki so že prejšnja leta velikodušno sodelovali pri vsesvetki nabiralni akciji. Sejo je vodil podžupan dr. Ravnihar, navzoč pa je bil tudi načelnik socialnega odbora mestne občine stolni župnik in arhiadiakon dr. T. Klinar. Poročilo o vsesvetki akciji v lanskem letu je dal zastopnik socialnega urada dr. Mrak, ki je povedal, da so dohodki lanske vsesvetske akcije znesli vsega skupaj 122.983 din. Stroški vse akcije so zahtevali 22.252 din, tako da je ostal čisti dobiček nekaj nad 100.000 din. V okviru akcije je bilo izpeljano tudi nabiranje ostankov voska na

grobovih. Takih ostankov je bilo prodanih za skupaj okrog 5000 din. Od lanske akcije je ostalo v zalogi 1186 malih sveč vsesvetske akcije, dalje šest velikih, kilogram težkih sveč in 150 avlanih in 400 papirnatih travok za vence. Lani je bilo sicer prodanih nad 8000 sveč, ker pa zaloge ni mogoče obnoviti, bi bilo treba razprodati le zalogo in prodajati vence. Ker bi nakup sveč, kakor tudi vencev vsesvetske akcije pomenil za vsakega kupca odkup od razkošja na grobovih, predlaga, naj se male sveče prodajajo po 20 lir, velike po 200 lir, veliki venci po 50 lir, 600 malih vencev pa po 20 lir. Sveče bi vrgle v tem primeru vsega skupaj 24.000 lir, venci pa 19.500 lir. Vence bi zopet pletli v Iški vasi in sosednih vaseh, pri čemer bi bila nagrada za pletenje malega venca 3.50 lir, za pletenje velikega venca pa 5.50 lir. Pletenje in vsi ostali stroški akcije bi zahtevali okrog 8000 lir stroškov, tako da bi mogli pričakovati od akcije vsega skupaj okrog 30.000 lir čistega dohodka.

Po poročilu se je razvila živahna debata, v katero so posegle zastopnice in zastopniki raznih karitativnih društev. Dogovorjeno je bilo, da se bodo venci prodajali na stojnicah pred pokopališči 1., 2. in 3. novembra. To zaradi tega, ker je 1. sobota in je 2. nedelja, tako da pride praznik Vseh svetih duš na 3. november. Sprejet je bil tudi predlog, da naj se malih vencev naredi vsaj 1200; ker bodo gotovo ljubljanci radi posegali po njih. Predlog, naj bi se prodajali venci in sveče na vseh ljubljanskih pokopališčih, torej tudi v Dravljah in v Štepanji vasi, je bil sprejeten v toliko, da bi letos prodajala vsesvetska akcija le pri Sv. Križu, pri Sv. Krištofu in na Viču. Morda bo upoštevano tudi Navje. Osvojen je bil predlog, naj se veliki venci prodajajo namesto po 50 po 100 lir, saj jih bo malo in bo gotovo toliko premožnejših, dobrosočnih ljubljancov, ki bodo radi volje priskočili zimski akciji na pomoč z večjim zneskom. Zastopnice in zastopniki karitativnih društev so se nato še podrobno razgovorili o načinu in organizaciji sodelovanja in o predprijavi nakaznice za nakup vencev in sveč. Vsesvetski akciji bodo pri njenem delu poleg zastopnic in zastopnikov karitativnih društev pomagali tudi nekateri brezposelni, kar je bilo sprejeto s splošnim odobranjem. Pisarno vsesvetske akcije bo tudi letos kakor prejšnja leta vodil g. Jagodice, velesejmska uprava pa je dala na razpolago prostore, kjer bodo lahko shranjeni venci, ki bodo vsi narejeni že do konca tega meseca. Podžupan dr. Ravnihar je s prisrčno zahvalo vsem poštvovalnim sodelavkam in sodelavcem vsesvetske akcije zaključil sejo z željo, da bi tudi letošnja vsesvetska akcija našla med ljubljanci tako razumevanje, kakor smo ga navajeni iz prejšnjih let.

Tudi vaščani iz Grma pri Gradcu so pozdravili Eksc. Graziolija na poti skozi Belo Krajino

Športna manifestacija novomeške posadke

Novo mesto, 19. okt.

Da bi tudi na zunaj poudarilo skrb, ki jo imajo vojaški poveljniki za športno vzgojo italijanskih vojakov, je poveljstvo divizije »Isonzo«, ki ima svoj sedež v Novem mestu v soboto 18. okt. in nedeljo 19. okt. priredilo na lepo pripravljenem Stadionu v Kandiji, ki je kakor je pokazala prireditelj, čeprav še nedovršen, kar pripraven za take atletske prireditve, efektivno športno manifestacijo, pri kateri so sodelovali vsi oddelki soške divizije v vseh panogah lahke atletike, v vlečenju vrvi in v patrolnem teku z metanjem bomb.

Pri tekmah je sodelovalo izredno veliko tekmovalcev, po številu 464, in sicer pri tekih 147,

pri skokih in metih 135, pri patrolnih tekih in metanju bomb 84.

V soboto popoldne so se vršile izločilne in semifinalne tekme, v nedeljo popoldne pa finalne tekme, ki so na stadion privabile veliko množico gledalcev, med katerimi zlasti imenujemo poveljnika soške divizije, dio. generala Friderika Romera, na katerega pobudo je ta športna manifestacija bila prirejena, in okrajnega političnega komisarja dr. Otona Grisellija. Zanimivim tekmam so prisostvovali mnogi častniki in vojniki tukajšnje posadke ter lepo število civilnega prebivalstva.

Iz napete borbe v vseh panogah lahke atletike je kot zmagovalce izšlo moštvo I. topniškega polka z 78 točkam. Na drugem mestu mu sledi moštvo 24. peš. polka s 75 točkami in na tretjem 111. bataljon mitraljezcev z 49 točkami. Moštvo inženirjev je doseglo 48 točk, 14. bataljona »Mortale« 41 točk, 9. bataljona finančne straže 30, 23. pot. polka 10 in moštvo 98. legije Črnih sraje 3 točke.

Celotna prireditev je povsem uspela in kazala, kako je v italijanski vojski razvita moderna telesna vzgoja, ki ji poveljstva posvečajo kar največjo pozornost in ki jo vojaštvo z največjim veseljem goji. Prireditev je bila prvovrstno organizirana in je bilo jasno videti, da so v italijanski vojski močje, ki so mojstri v organizaciji tovrstnih prireditev.

Otroško okrevališče na Rakitni

Higienski zavod — oddelek za zdrav. zašč. mater, dojenčkov in otrok v Ljubljani odpre s 1. novembrom 1941 na Rakitni okrevališče za zdravstveno ogrožene predšolske otroke v starosti od 2—6 let. Namen okrevališča je okrepitev in utrjevanje bledih, slabotnih otročkov, zabrisanje sledov prestane rahitide, dvigovanje teka in splošno pospešitev razvoja telesno zaostale dece. Premnogim otrokom ne prija meglen zimska klima v Ljubljani in bolujejo zaradi tega pozimi na kroničnih katarjih nosu, žrela in bronhijev. Vsem tem otrokom bi prišlo bivanje v okrevališču kar najbolj. Izredno zdrava, sončna klima na Rakitni, dobra prehrana in strokovna nega pod vodstvom oddelka za zdrav. zašč. mater, doj. in otrok jamčijo za kar najboljši uspeh. Da bi se ta res do-

Množica med govorom Ekscelence Graziolija v Adlešičih

Fašistična nadzornica v Ljubljani

Ljubljana, 21. oktobra.

V preteklih dneh je nadzornica Narodne Fašistične Zveze za delavke in gospodinjske pomočnice, tovarišica Licia Abruzzese obiskala Zensko Fašistično Zvezo v Ljubljani.

Najprej je pozdravila Eksc. Visokega komisarja, nakar je pregledala delo v pisarnah ter se živo zanimala za izvršeno delo, predvsem za delo, ki zadeva delavke in gospodinjske pomočnice, ki so žene iz naroda.

V spremstvu zaupnice Zenskega fašija in drugih sodelavcev je obiskala tovarne, šole in mešanske zavode, kjer se je povsod zanimala za delo ter se prisrčno razgovarjala z delavkami ter se zanimala za njihove družinske razmere. Obiskala je tobačno tovarno, papirnico Vevče, tovarno Saturnus, kuhinjo, obednico in spalnice Delavskega doma, Mestni zavod za žensko obrt, gospodinjsko šolo, kakor tudi kmetijsko gospodinjsko šolo v Mali Loki.

V tobačni tovarni je, obkrožena od velikega števila delavk, govorila o delu in o cilju, ki ga je Duce postavil fašističnim ženam: pot proti narodu, delo za narod.

Nadzornica je nato obiskala še velesejem ter sedež Zenskega fašija, kjer je sprejela več delavk, s katerimi se je pogovarjala ter se zanimala za njihove uspehe, obljubljač ljubljanskim tovarišicam svojo solidarnost in podporo.

Znančevemu Franceljnu v spomin

Novo mesto, 21. oktobra.

Ko so zapeli žalostno pesem šmihelski zvonovi, smo vsi zadržali v žalosti. Ko je zarumenel gozd, poslavljajoč se od poletne obleke, si se, dragi Francelj, začel poslavljati tudi ti. Z vedrino na obrazu in z rožnim vencem v rokah si prenašal trpljenje. Komaj 32 pomladi ti je našla kukavica, pa si v grozilih bolečinah zaprosil: Molite, lepo vas prosim, da me Bog čim prej reši — Trpel sem s teboj, misleč na čase, ko si še vever in čil stal na peronu in z uro v roki odpravljati vlak za vlakom in v svoji vestnosti železniškega uradnika v težki in odgovorni službi, dobil kal smrtonosne bolezni. Danes te ni več med nami, a vodna kolesa domačega mlina nam šumeč še vedno kličejo v spomin, da tu je živel Znančev Francelj, naš nepozabni prijatelj. Tu je hotel živeti, a so ga odnesli nebeški krilatci v večno srečo ob večnih potokih.

Tvoji prijatelj.

Vera in nova Evropa

List »L'Osservatore Romano« z dne 19. oktobra objavlja članek z zgornjim naslovom, ki ga je posnel po razpravi Ch. Dawsona. V pričujočem priobčuje naš list nekaj glavnih misli iz tega članka:

»Kolikokrat spregovorimo besedo Evropa, in vendar te Evrope skoraj nič ne poznamo! Skoraj smo že začeli misliti, kakor da bi to Evropa vodila same strankarske razprtije in bi bilo vse skupaj nekako pod pokroviteljstvom komunizma. Vendar se po globljem spoznavanju človek prepriča, da takšno mnenje prav nič ne ustreza resničnosti. Saj ni mogoče misliti, da bi vladal v Evropi kak mednarodni red in da bi bilo moč vse gospodarstvo podvreči vladanju proletariata. Vendar tudi to ne more biti res, da bi vse evropsko življenje temeljilo na narodnostnem vprašanju.

Evropa ni bila nikoli kaka plemenska enotnost. Saj ji za to manjka tudi enotnost po znanjem ustroju zemlje. V predzgodovinskih časih je bila Evropa nekakšno preizkuševališče različnih plemen in kraj za zbirališče kulturnih tradicij najrazličnejših izvorov. Tudi glede na zemljepisni položaj Evrope ni nikjer prave enotnosti. Pa čeprav tozadevno vidimo nekako enotnost, ki se vleče od severa proti vzhodu in nekako prehaja v azijsko področje, vendar ne moremo govoriti, kot da bi se tod raztezala pristna evropska kultura. Kaj je torej Evropa prav za prav? Evropa je občestvo narodov, ki so deležni skupne duhovne tradicije. Podlaga evropske enotnosti torej niso plemena in mednarodnost, pač pa je to vera, Evropa je laizirano krščanstvo.

Krščanska miselnost je prežela vse evropske narode in jim je dala tudi podlago za kulturo. Res je, da se je v poslednjih 200 letih ta krščanska miselnost izmalčila, da so se postavljali temelji raznih lazi-kultur na drugačne podlage, da se je krščanstvo umikalo in umaknila iz najrazličnejših področij, vendar je ostala živa poglavitna smer in večina in ta je zvesta krščanskemu duhu in je tu praktično krščanstvo.

V tem delovanju (da namreč iščemo pota za zveze vseh kristjanov in jih iščemo po vseh kotih) pa so na površju katoličani, ki je njih delo to, da zbirajo kristjane in jih skušajo privedi v eno skupnost. Že naši slavni predniki so v duhu krščanske vzajemnosti delovali na to, da bi bila versko vsa Evropa enotna. Mi nismo nič manj kot tozadevni dediči in nasledniki Konstantina in sv. Leona, sv. Cirila in Metoda, sv. Benedikta in sv. Jurija, sv. Bonifacija in Karla Velikega, sv. Štefana Ogrskega in sv. Ludvika Francoskega. In prav ničesar se še ni zgodilo v Evropi, kar bi ne bilo izoblikovano in preoblikovano v duhu vplivov katoliške miselnosti. Vsi razkolniki in prekuhici so bili spočetka tega duha in so si v svoji razvrtnosti tudi izposojali misli pri katoličanih.

Zatorej imajo katoličani v vseh časih zgodovinsko poslanstvo, da ščitijo in ohranjajo enotnost vzhodne kulture sprčo vseh razdiralnih in uničujočih sil, ki skušajo vse pozgati. Samo katoličani imajo temelj za pravilno skupnost in enotnost in le katoličani morejo duhovno združiti evropske narode. Res je, da smo katoličani, ki praktično živimo v katoliškem duhu in v tem duhu delujemo, dandanes v manjšini in da je dandanašnji tako, kot je bilo v časih apostolov, ko so začeli poučevati vse narode. Vendar je katolištvo tako zasejano med narode in so posamezne države manj ali več podvržene katoliški miselnosti, da ostane katolištvo vendarle prava mera za Evropo in more oživiti in se razmahniti evropska kultura edinole v duhu krščanstva, ki se njegove korenike raztezajo prav po vseh evropskih državah.

Upamo in verujemo, da so temelji slehernega reda narodov zmeraj duhovni temelji. In samo duhovnost bo mogla vplivati na novo preureditev Evrope, pa bodi to v politiki ali gospodarstvu ali kjer koli. Duh Evrope pa je le krščanski — navzlic vsemu. Samo vera je tisto, kar more vplivati na enotnost Evrope. Čim bo krščanska miselnost spet na višku in na praporu Evrope, taktat bodo narodi zadihali v novo življenje. Vse drugo, kar nas nagaja in moti, je le začasna pomena.

segel, je potrebno, da traja bivanje v okrevališču vsaj 4 mesece, ker krajši rok navadno nima posebnega učinka.

Večina stroškov se krije iz javnih sredstev. Prostih je še nekaj plačilnih mest v višini 200 lir mesečno. Prijave se sprejemajo na oddelku za zdrav. zašč. mater, doj. in otrok v Ljubljani, Lipičeva ul. vsako dopoldne od 9—11 ali pismeno. Istotam se dobe vsa nadaljna pojasnila.

Sodne obravnave zoper navijalce

Ljubljana, 20. oktobra

Na okrožnem sodišču pred kazenskim sodnikom-podporednikom so se danes dopoldne vrstili mnogi navijalci cen, obtoženi, da so različna živila, posebno jajca, meso, kruh in druge stvari prodajali po višjih cenah, kakor so bile od pristojne oblasti določene. Nekateri so bili obsojeni, drugi oproščeni in več razprav je bilo prekinjenih, da se zaslišajo razne priče in izvedejo še drugi dokazi.

V oktobru je bilo po podatkih splošnega pregleda v dvorani št. 79 na okrožnem sodišču že 35 kazenskih razprav, ki so obravnavale navijalske in verižniške zadeve. Bilo je v oktobru obsojenih 17 obtožencev, mesarjev, gostilničarjev, pekov in drugih pridobitnikov na skupno 163 dni zapore, dalje 6106 lir denarne kazni in na 1577 lir povprečnine, ki gre v sklad za vzdrževanje sodišč in jetnišnic. Oproščenih je bilo 12 obtožencev, v 6 zadevah pa so bile razprave prekinjene.

Mlad ljubljanski mesar ima veliko smolo. Ze v začetku tega meseca se je moral zagovarjati pred obtožbo, da je prodajal meso na stojnici po mnogo višjih cenah, kakor jih je določeval cenik. Včeraj je moral podajati svoj kratki zagovor še zaradi dveh drugih ovadb, ki pa datirata še od dejanja, zaradi katerega je bil mesar obsojen s prvo sodbo. Mesar je kratko navajal, da je vedno prodajal meso po maksimalnih cenah in da se nikakor ne spominja stranke, ki bi ji prodal meso po višjih cenah. Sodnik je upošteval prvo sodbo in jo združil v novo tako, da je bil mesar sedaj obsojen zaradi prestopka navijanja cen na 10 dni zapore, 700 lir denarne kazni ali v nadaljnjih 31 dni zapore in plačilo povprečnine po 114 lir.

Na okrajnem sodišču je bilo ta mesec 88 zanimivih, kratkih ovadb zaradi navijanja cen, skrivanja blaga in veriženja z živili. O teh zadevah bo kazenski sodnik te dni razpravljaj. Ovadenih je v prvi vrsti mnogo trgovcev, ki niso imeli na raznih predmetih določenih cen, kakor določajo uredbe in zakoni o pobljanju draginje.

Jesen na kočevskem Rogu

Kočevo, 18. oktobra.

Kočeveski svet nam je po večini malo znan. Le tu in tam je zanesla pot našega človeka v te kraje in te gore. V njih je odmevala le sekira pridnega drvarja in oglarja, ki si je svoj kruh služil s težkim delom. V te kraje, ki jih pokriva naša največja gozdovi, je zahajal lovec in iskal svoj plen, med njimi našo največjo zver — medveda.

Danes so nam te gore naše najvišje gore. Njihovo bogastvo nam je danes vir in sila vse naše industrije. One so danes naše in postajajo z vsakim dnem bolj in bolj naše, ko bodo morda skoraj res samo naše z vsemi svojimi dolinami in vrtačami, s svojimi polji in vodami, s svojim neizmernim bogastvom na lovu kakor tudi s svojimi lepotami, ki se nam danes vedno bolj odkrivajo in katere vedno bolj spoznavamo in jih ljubimo.

Kakor je v pesmi: Za svet hrib se za hribom vrsti, z visokim je drevjem zarasel. Med njimi kraljuje Rog, ki gleda po vsej Dolenjski. Pot nanj me je peljala skozi Kočevo in mimo Zelca z znanimi kraškimi jamami ter po pustih gmajnah, kjer so pašniki in deloma zapušteni kmečki gozdovi do širnih gozdov začasne uprave razlaščenih gozdov, koder se pot v lepih izdela-nih serpentinah vzpenja vsilku mimo velikih zalog lesa in grmad oglja v vrelah proti vrhu, kjer so stale svojčas velike žage prejšnjih lastnikov teh ogromnih kompleksov, knezov Auer-spergov. Danes so na vrhu upravna in okusno obnovljena stanovanjska poslopja imenovane uprave, podobne malim planinskim hotelom. Pot do tu se vleče in dober pešec jo opravi v treh polnih urah. Planinsko cvetje, gozd v svojih jesenskih barvah, splešena divjad, a potem oni temni in prekrasni gozdovi z visokimi jelkami in ogromnimi bukvami in redko posejanimi javori.

Na žagi — blizu 900 m nadmorske višine se odcepi steza na vrh Roga. Nekaj nad pol ure hodá skozi mogočni kočevski gozd, te pripelje pot mimo Malega Roga na Veliki Rog (1100 m), ki ima na vrhu 18 m visok razgledni stolp.

V oko zaplava čez kočevske hribe: Strojne, Male in Velike gore do Gotenjskih gor z belim Snežnikom. V dalji uzreš onstran Krima in Mokerca Julijske, medtem ko pokriva jutranja megla doline, iz katerih se dvigajo posamezne gore, tako tudi Šmarna gora. Oko ti obstane na Kumu, na katerem se v jutranjem soncu beli in vabi Sv. Neža in ti zavede pogled onstran Save na Mrzlico, za katero leži Savinjska dolina z Oljsko goro, Kunigundo; a dalje uzreš še Konjiško goro in Pohorje v ozadju. Pogled ti gre nazaj na Mrzlico in mimo nje na Širje, čez zarezo v Zidanem mostu, kjer se steka bistra Savinja v široko Savo na Veliko Kozje in dalje na Lisco

Drobne novice

Koledar

Sreda, 22. oktobra: Kordula, devica in mučenica; Vendelin, opat; Melanij, škof.
Četrtek, 23. oktobra: Klotilda, devica in mučenica; Ignacij, škof; Servand, mučenec; Roman, škof.

— Klanje prašičev. Prevod opozarja vse svinjere na čl. 2 uredbe o klanju prašičev (Sl. list 83 z dne 15. oktobra 1941), po katerem je vsako klanje prašičev brez dovoljenja prepovedano. Oblasti bodo zaplenile vse prašiče, ki bodo zaklani brez dovoljenja. Vsi rejci naj prašiče prijavijo na obč. uradih po stanju popolnosti 25. t. m. Za klanje naj si interesi preskrbe dovoljenje po čl. 3 uredbe.

— Zdravstvena kolona v Fari in Banjaloki. Sanitetna avtokolona, ki jo je dala na razpolago naši pokrajini fašistična vlada, je prispela 17. t. m. v Fari pod vodstvom zdravnika-šefa dr. Duceja. Prvi je pozdravil goste Sangiorge Riccardo kot poveljnik tukajšnje fašistične stranke; v imenu občine je sprejel goste župan, za šolsko mladino in učiteljstvo pa je pozdravil šolski upravitelj. Zdravniki so takoj pričeli z delom. Pregledali so šolsko mladino, pa tudi odrasle. Skupno je bilo po 6 specialnih opravljenih 890 pregledov. Gg. zdravniki so bili z zdravjem občanov zadovoljni; prebivalstvo je hvaležno fašistični vladi in gg. zdravnikom za skrb in trud. — V Banjaloki je prispela avtokolona popolnoma. Bila je lepo sprejeta od šolske mladine in prebivalstva. Avtokolona je po specialnih pregledala šolsko mladino in odrasle. Vseh pregledov je bilo 848. Po končanem pregledu se je avtokolona poslovila od hvaležnega prebivalstva, nadaljujoč svoje delo po pokrajini.

— Dogon klavne živine. Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za govejo živino: v ponedeljek, 17. oktobra t. l. v Crnomlju; v ponedeljek, 17. oktobra t. l. v Novem mestu; v sredo, 29. oktobra t. l. v Ljubljani; v sredo 29. oktobra v Žužemberku. Strokovna mesarska združenja naj iz vsakega okoliša pošljejo na dogon po enega ali dva pooblaščenca zastopnika v svrhu prevzema dodeljene živine.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA TAVČARJEVA 7

Ljubljana

1 Kupčije s hišami in zemljišči. Zemljiško-knjižni urad ljubljanskega okrajnega sodišča je do 20. t. m. zaznamoval že 57 kupnih pogodb, s katerimi so bile prodane ali kupljene različne hiše in zemljiške parcele v mestu in okolici za skupno vrednost 1.643.799 lir. Zadnji čas je postalo na takozvanem nepremičninskem trgu prav živahno. Zaznamovane so bile večje kupčije. Posesnica Marija Bruntičeva v Štepanji vasi (Na Gmajni) je prodala inž. arh. Milki Bahovevi v Ljubljani nepremičnino vlož. 1034 k. o. Petersko predmestje I. del (nezazidana hiša v Ilirski ulici z vrtom) za 167.200 lir. Prometna banka v Ljubljani je prodala inž. Šliglicu in Albini Stigličevi, oba v Kočevju, parceli 137/43 in 137/44 k. o. Spodnja Šiška v skupni izmeri 481 m² za 60.317,10 lir. Dečman Anton, posestnik in tovarnar v Ljubljani, Ambrožev trg št. 10, je prodal Hermanu Pečenku in Karlu Pečenku, trgovcema v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 39 parceli števil. 186/16 in 63/3 k. o. Poljansko predmestje v skupni izmeri 850 m² za 150.000 lir. Prodano je bilo drugače več stavbnih parcel v vrednosti 23.000 lir naprej. Narašča zanimanje za zidanje novih vil in hiš.

1 Pianist Carlo Vidusso, ki bo koncertiral prihodnji ponedeljek v veliki Filharmonični dvorani, je rodom iz Južne Amerike, in sicer iz Cileje. Začetke svojega glasbenega pouka je dobil v Buenos Airesu in prišel pozneje na konservatorij Giuseppe Verdi v Milano, kjer jih je dokončal z največjo pohvalo. Ko je bil 20 let star se je posvetil koncertnemu življenju in dobil na mednarodnih tekmovanjih v Budimpešti in posebnost v Varšavi prvo in največjo pohvalo. Takoj za tem je konkuriral tudi v Italiji in bil med 42 pianistov prvi. Njegova koncertna pot je zelo bogata, vodila ga je po vseh znamenitih kulturnih središčih vse Evrope. Trenutno je mojster klavirske igre na konservatoriju v Parmi. — O sporedu, ki ga bo izvajal, prihodnjič. Vstopnice so že v predprodaji v knjižarni Glasbene Matice.

Gledališče

Drama. Sreda, 22. oktobra: »Dva bregovca«. Red Sreda. Začetek ob 18.15; konec ob 20.30. — Četrtek, 23. oktobra: »Necoj homo improviziral«. Izven. Začetek ob 18.15; konec ob 20.45.
Opera. Sreda, 22. oktobra: »Aida«. Red A. Začetek ob 17.30; konec ob 21. — Četrtek, dne 23. oktobra: »Netopir«. Red Četrtek. Začetek ob 18.15; konec ob 21.

Rad. Ljubljana

Sreda, 22. oktobra: 7.30 Radijska poročila v slovenščini. — 7.45 Pesmi in napravi, vmes ob 8 napoved časa. — 8.15 Radijska poročila. — 12.15 Koncert tenorja Janeza Lipuškega in kitarista Karla Hladkyja. — 12.40 Simfonična glasba. — 13. Napoved časa; radijska poročila. — 13.15 Vojno poročilo Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Vokalni kvartet Lumbar in Ljubljanski kvartet. — 14 Radijska poročila. — 14.15 Glasbena fantazija pod vodstvom Petralia. 14.15 Radijska poročila v slovenščini. — 17.15 Koncert sopranistke Ksenije Vidaličeve in basista Toneta Petroviča. — 19 »Parlamo l'italiano«, prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Radijska poročila v slovenščini. — 19.45 Koncert saksofonista Zilberla. — 20 Napoved časa; radijska poročila. — 20.20 Komentar k dnevnim dogodkom v slovenščini. — 20.30 Koncert ritmo-simfoničnega orkestra in zbora pod vodstvom Alberta Semprina. — 21.30 Anton Sladovljec polje, pri klavirju

Marjan Lipovšek. — 21.50 Godalni orkester pod vodstvom Manojla. — 22.20 Pisana glasba. — 22.45 Radijska poročila.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta 48.

Poizvedovanja

Reven doseljenec je zgubil v ponedeljek ob 3 popoldne v bližini Gorenjskega kolodvora siv pleten jopič z rokavi. Prosim najditelja naj ga odda proti nagradi v upravi »Slovenca«.

Iz Gorenjske

Govejo živino krađejo. Živinski tatovi so zdaj močno na delu, kakor poročajo nemški listi. Te dni je bila kmetu Francetu Lotriču iz Dražgoš spet ukradena 2 leti stara telica, ki je vredna 150 mark. Kolo je bilo ukradeno izpred neke gostilne v Hrušiči delavcu Francetu Perču, ki je doma iz vasi Tabor v občini Naklo pri Kranju.

Smrti na cesti. Na cesti blizu Mošenj pri Radovljici je kap zadela 38 let starega hotelskega slugo Franca Osvalda iz Ptuja. Pokopali so ga v Mošnjah.

Zensko zborovanje v Kamniku je bilo preteklo nedeljo, kjer so prepevali tudi šolski otroci. Zborovanja se je udeležila zvezna voditeljica Goričnik, govorila pa je Gregorijeva iz Kamnika, med tem ko je Olga Lamb vodila otroško petje.

Zborovanja Koroške zveze so bila pretekli dni na Gorenjskem, in sicer med drugim tudi v Zelnikih, na Trati in na Jezerskem. Povsod je govoril okrajni vodja iz Kranja Samonig.

Iz Spodnje Štajerske

V Ljutomeru je umrl tragične smrti 28 let stari fant I. Babič iz Krapja, ki je bil poprej predsednik okrožja FO. Naj v miru počiva!

V mariborski bolnišnici so umrli: 46 let stara železničarjeva žena Helena Tratnik., 72 let stari prevzičar Jakob Ulec iz St. Janža na Dravskem polju ter 73 let stari posestnik Ivan Stanič. — Dalje je v Mariboru umrl 70 let stari krojaški mojster Filip Koman na Koroški cesti št. 43.

Ljudsko gibanje v Mariboru. V prvi polovici tega meseca se je v Mariboru rodilo 56 otrok, umrlo pa je 24 ljudi. — Poslej je tam treba vsako rojstvo takoj naznaniti stanovskemu uradu, kjer se bodo sklepali tudi zakoni. Prva civilna poroka pred županom je bila dne 18. t. m. Drugih porok doslej še ni bilo.

Hudo se je ponesrečil špediterjev sinček Joško Goleš iz Tegethofove ulice. Da bi svojemu očetu mogel brž izročiti neko stvar, je fantek hitel v hišo, kamor je baš zavil naložen voz. Fantek je skočil na voz, je pa padel in prišel pod kolesa. Prepeljali so ga v bolnišnico.

Nevaren lov za vlomilec. Dne 7. t. m. je bilo v Rošpohu pri Mariboru vmljeno v klet posestnice Johane Fleissinger, odkoder je pomozni delavec in znani vlomilec Windisch odnesel vrhan vrč svinjske masti. To mast je nato začel prodajati okoli Tezna. Tamkajšnje orožništvo je to brž izvedelo ter začelo Windischu zasledovati ter je mast zaplenilo. Izkazalo se je, da je ta mast res bila ukradena Fleissingerjevi. 15. oktobra je neki delavec Windischu srečal v Mariboru ter ga pobaral, kako je s tisto mastjo. Ta pa je dejal, da mu jo je bil prodal neki kmet iz Rošpoha. Delavec je Windischu dejal, naj ga vodi k tistemu kmetu, nakar sta res odšla. V Rošpohu pa je Windisch zbežal, nakar so ga začeli loviti. Pri tem je za njim streljal lovec Rajmund Fritz. Končno so ga prijeli. Toda Windisch se je začel ruvati. Na pomoč je prihitel viničar Alojzij Rojko, katerega je Windisch z dolgim nožem tako hudo ranil v roko, da je moral v bolnišnico.

Iz Goriške pokrajine

V 12 urah dva družinska člana na parah. V Vojsčici na Krasu se je prigodil ta žalosten primer. Umrli je stara Zavadelova mati, katero smo spremili k zadnjemu počitku precej pozno zvečer. Takoj po pogrebu je najmlajši petletni vnukček potopil svoji mami, da ga možno bolj noga, v katero se je zbodol. Že drugo jutro je otrok po kratkih, a mučnih bolečinah podlegel zastrupljenju. Vsa vas je sočustvovala podlegel zastrupljenju. Vsa vas je sočustvovala z nesrečno družino in se v lepem številu udeležila pogreba novega angelčka. Bridkost nesrečne gospodinje je tem večja, ker je že itak letos izgubila moža, katerega je povozil avto doli v Mačjem rebru pod Opatjim selom. Bog daj žalostnim preostalim svojo tolažbo!

Obdelati vsako ped zemlje! Goriški prefekt je izdal odlok, s katerim je začasnou podelil upravo kmetije, ki je last Tomaža Vidica z Nekovega nad Kanalom, njegovemu bratu Jožetu Vidicu, kmetovalcu. Posedstvo, ki obsega 7 hektarjev zemlje, je popolnoma opuščen in zanemarjeno, lastnik pa biva v inozemstvu. Prefektura je izdala ta ukrep na podlagi pooblastila vlade, ki določa, da se morajo vse pušče in zanemarjena zemljišča obdelati.

Sklep vinogradniškega tečaja. V sredo se je v Fojani v Brdih slovesno zaključil vinogradniški tečaj in so se med najboljšje učence razdelile nagrade. Tečaj se je vršil vso preteklo zimo pod vodstvom ravnatelja kmetijske šole v St. Lovrencu pri Moši, prof. Lucijana Golina. Za naša vinorodna Brda je bil ta tečaj zelo potreben. Nagrade in diplome je prejelo 17 obiskovalcev tečaja.

Svinjska klavnica. V Gorici so odprli poleg mestne klavnice delavnico za zakol prašičev in predelovanje svinjine, ki se je ustanovila z dovoljenjem ministrstva za poljedelstvo. Ta delavnica naj po načrtu oblastev zalaga civilno prebivalstvo s svinjino, klobasami, gnjatni, mastjo in drugimi mesnimi izdelki.

Smrtno zadet od elektrike. Desetletni Dreček Petrič s Planine pri Vipavi se je dotaknil prenosne električne svetilke in ga je električni tok hipoma usmrtil. Njegov oče Andrej Petrič se je moral zagovarjati pred kazenskim tribunalom v Gorici, obtožen, da je zakrivil smrt svojega sinčka, ker je deloma sam sestavil svetilko in so bile žice nezavarovane. Pri razpravi se je ugotovilo, da je deček bolehal na srcu in da je bil zelo občutljiv za vsako razburjenje. Sodniki so nesrečnega očeta radi pomanjkanja dokazov opustili.

Deželna hranilnica (Mont) v Gorici uraduje od sedaj od 8 do pol 12 dopoldne. Ker imajo mnogi naši kmetje opravke pri tem zavodu, jim sporočamo novi urni!

Iz Trsta

Tatovi so okradli Madono Zdravja. V cerkvi sv. Jakoba v Trstu se nahaja čudodelni kip Marije, ki jo Tržičani nazivajo Madona della Salute — Mati božja zdravja. Ta kip častijo zlasti od leta 1850, ko je divjala v Trstu strašna kolera ter pobrala na tisoče žrtev. Spomin na rešitev pred to morilko obhajajo v Trstu vsako leto 21. novembra in tedaj je v cerkvi sv. Jakoba velika slovesnost. Letos pa bodo verniki, ki se zatekajo k Mariji zdravja, žalostni, ker ob tem velikem prazniku kip Madone ne bo več blestel v svojem lesku. Doslje nepoznani tatovi so ga ukradli v noči od četrta na soboto. Hvala verniki so darovali Mariji v zahvalo za njeno pomoč raznovrstne dragocenosti — od preprostih verižic in križcev pa do bleščečih dragotin iz zlata in dragega kamenja ter se je sčasom zbral velik zaklad. Najlepše dragocenosti se seveda hranijo na varnem, veliko zlatnine, zlasti verižic in prstanov, pa je bilo na kipu, ki je zaradi varnosti zavarovan z železno rešetko. Vse to okrasje so sedaj odnesli tatovi ter povzročili občutno škodo. Najbrž so se zvečer skrili v cerkvi, ponoči so z odpiranjem odprli ključavnico na rešetki, ki štiti kip ter pobrali dragocenosti, nato pa so za glavnim oltarjem pristavili lestev do okna ter se skozi odprto spustili na streho župnijske pisarne, od koder ni bilo težko doseči varna tla ter izginili v temi.

Prva slana na Krasu. V torek 14. oktobra so se zjutraj prebudili Kraševci pod belo odejo — prva slana je pobelila hrib in dol. Po kratkem deževju je mrzla burja razgnala oblake ter zjasnila nebo, ozračje pa je tako ohladilo, da je prinesla slano. Zjutraj je izgledal Kras, kakor da je zapadel sneg, sonce pa je slano kmalu pobralo. Sedaj se ni še ponovila, bila pa je resen opomin, da je treba pohiteti s pospravljanjem na vrhovih in poljih.

Ajdo žanjejo na Krasu. Kraševci so bili letos v strahu za ajdo, ki ni in ni hotela prizoreti. Bilo bi res škoda, če bi jo bila zalotila slana še v cvetju ter jo pomorila, ker je letos zaradi obilne moče ajda pogonala tako kakor že dolgo let ne ter so Kraševci z njo obsejali vse razpoložljive njive in doline. Na srečo pa je slana prizanesla in ajda je lepo dozorela. Prejšnji teden je bilo na njivah povsod po Krasu polno pridnih ženjc, ki so žele ajdo. Žetev je sedaj že pospravljena in ajda se suši v stavih, da se bo dala lažje mlatiti. Zrnje je lepo in kleno ter bo pridelek ajde prav dober.

Pridelek medu je na Primorskem letos srednji. Spomladanske paše je manjkalo čebelar, poletna pa je bila prav obilna in sedaj na jesen so dobile še veliko cvetoče ajde, da so si izpopolnile svoje zaloge. Med je letos zelo iskan, čebelarji ga z lahkoto doma prodajo po 20 lir kilogram.

Iz Srbije

Prostozidarska razstava v Belgradu. »Donau-zeitung« poroča iz Belgrada, da bo tam v kratkem času odprta prostozidarska razstava, ki naj seznanja srbsko javnost z delom prostozidarstva. Razstava ima pet velikih delov: prvi del obsega pravo prostozidarstvo. Tu je zbranega največ gradiva. V pritličju in prvem nadstropju bo ponazorjen prostozidarski tempelj z vsemi predmeti iz teh templjev, poleg tega pa bodo zbrani in javnosti dostopni vsi dokumenti belgrajskih lož. V drugem delu bo razstavljeno gradivo o judovstvu v Srbiji, kjer bo razstavljena tudi delovna soba belgrajkega založnika Geze Kolna. Tretji del bo prikazoval delavnost kominterne, četrti paviljon pa bo »Viktoria« paviljon, kjer bodo na vpogled uspehi nemškega boja proti prostozidarjem, Judom in komunistom.

Preskrba Belgrada z živil in kurjavo. Srbski minister za prehrano Mihael Oljčan je dal daljšo izjavo o preskrbi Belgrada z živežem in kurjavo, v kateri pravi med drugim: neodgovorni komunisti so v sedanjih težkih razmerah povzročili, da je prva skrb gospodarskega ministra ekrb za živež in kurjavo Belgrajčanov. Zaradi bojev med komunističnimi ter vladnimi in emškimi četami je bilo zlasti nekaj časa skoraj nemogoče dobiti v Belgrad živež iz podeželja. Minister za gospodarstvo da se je sam večkrat s puško v roki udeležil teh bojev. Sedaj je položaj toliko boljši, da mleko in mlečni izdelki že prihajajo v mesto. Zadnje dni je orožništvo zasledilo vse ceste, ki vozijo v Belgrad, da lahko po njih nemoteno dovažajo les. Les dobe v prvi vrsti pekarne, da lahko pečejo kruh. Oblasti skrbijo tudi za to, da les ni predmet prekupčevanja. Precej lesa bo prišlo za Belgrad iz Romunije.

Stroge kazni za raznašalce lažnih vesti. Ker so se po Belgradu začele širiti lažne govorice, da bodo zasedbene oblasti začele rekvirirati tople plašče, odeje in posode za marmelado, je izdal upravnik mesta Belgrada etrog opomin meščanom, da bo vsak razširjevalec lažnih govoric kaznovan z zaporom, v težjih primerih pa s prisilnim delom.

Meso v Belgradu. Diris je uvedel knjižice in episke za meso. Vsak mesar ima prijavljeno število strank in dobi temu odgovarjajočo količino mesa, ki ga sme prodati samo pri njem prijavljenim strankam. Meso se sme prodajati v soboto in nedeljo. Vsak družinski član dobi 200 gramov mesa. Kolikor ga mesarji ne razdele med stranke ob sobotah, ga lahko razdele ob nedeljah.

General Nedić preganja špekulante. Ker nekateri trgovci in špekulanti otežujejo preskrbo prebivalstva z živežem, je odredil predsednik srbske vlade general Nedić, da morajo imeti vse trgovine javne nabave, da morajo imeti vse osebe, ki opravljajo trgovino z življenjskimi potrebščinami, posebna dovoljenja, vse tist, pa, ki prodajajo po višjih cenah, skrivajo blago ali prekupčujejo z njim in se bavijo s trgovino življenjskih potrebščin brez dovoljenja, bodo strogo kaznovani, blago pa bo zaplenjeno od oblasti. Če to ne bo zadostovalo, bodo internirani.

Govor generala Nedića. General Nedić je imel po radiju velik govor srbskim kmetom. Rekel je med drugim: »Ko mi je bilo pred mesecem dni ponujeno, da sestavim vlado, da bi poskusil s razumnom preprečitvijo nesramot, ki bi končno pahnila srbski narod v propast, sem se zavedal, kako težko breme sprejemam na ramena. Imel sem izbiro: ali da gledam, kako se naš narod medsebojno iztreblja v državljanski vojni in da ga potem pohodi kazenska ekspedicija, ali da zastavim vse svoj ugled in zaupanje, s katerim me je narod odlikoval in storim, kar je v moji moči, da ga rešim končnega propada. Zakaj se borite? Koga poslušate? Prišla bo kazenska ekspedicija, požgala vasi in gozdove, nedolžni bodo trpeli prav tako, kakor krivi. Odvzeli vam bodo vso hrano. Kako boste prezimili? Niste mogli z milijonom bajonetov in tisoč topov braniti zemlje, sedaj pa mislite, da boste pregnali z nekaj puškami okupatorja, ki je premagal vse vojske Evrope? Mačva je poslušala tujo propagando in sedaj vidite, kaj se je zgodilo z njo. Zato pozivam v imenu srbskega srbski narod, da vstane, brani svojo zemljo pred komunisti in razbojniki.

Iz Hrvatske

Nemci so počastili Milana Begovića. Nemški poslanik v Zagrebu je izkazal veliko čast hrvatskemu pesniku Milanu Begoviću. Njemu v čast je priredil na nemškem poslanstvu čajanko, kjer mu je izročil krasno izdajo Götthejevih del kot darilo nemške vlade. Begović je deloval delj časa kot dramaturg na nemških odrih. Prevedel je tudi več nemških del. Kmalu bo prevedenih nekaj njegovih del v nemščino.

Kdor preveč pije, mora na prisilno delo. Da bi se na področju velike župe Lašva in Glaz preprečilo prekomerno uživanje alkoholnih pijač, je veliki župan prepovedal točenje alkoholnih pijač na vse praznike in sejmске dneve. Tudi se ne smejo več izdajati dovoljenja za odpiranje novih točilnic. Oblastva pijačnega strogo preganja. Tiste, ki se nočejo spametovati, bodo poslala na prisilno delo.

To in ono z zagrebskega živilskega trga. Iz poročila zagrebskega mestnega tržnega odeske je razvidno, da je na trgu veliko povpraševanje po jajcih, mnogo večje, kakor pa ponudba. Tudi ponudba govejega mesa je bila pretekli teden občutno manjša kakor prejšnji teden, svinjine zadnjih 7 dni sploh niso pripeleli na trg in tudi masti ne. Vendar pa pravijo, da se bo to vprašanje uredilo tako, da bo mesa zadosti in da ne bodo uvedene karte za meso. Teletina je prodana že v zgodnjih jutranjih urah. Dovož mleka je slab, sira je dovolj, pa le svežega kravjega. Maslo zdaj nadomešča mast in je zato razumljivo, da je povpraševanje po njem veliko. Ker so cene maksimirane, je elaba ponudba žive in zaklane perutnine, ki je je sicer dovolj.

Obsojen od vojaškega sodišča. V torek je vojaško sodišče v Zagrebu obsodilo na smrt Nikolo Perkovića, ki je v Zagrebu iz zasede streljal na nemške vojske in dva ubil, enega pa težko ranil.

Zagreb hitro narašča. Kakor je naš list že poročal, je Zagreb napolnjen in so oblasti strogo omejele novo naseljevanje in celo potovanja v mesto, ki so omejena na najnujnejše primere. Od leta 1918. pa do danes se je priselilo v Zagreb okoli 200.000 prebivalcev. Res je, da so mnogi odšli ali pomrli, toda mesto vedno raste. Novi naseljenci so mestu lahko v breme, zlasti, kar se tiče stanovanj, zadnje čase pa tudi prehrane. Od leta 1921 do 1932 je zgradila zagrebska občina 75 pritličnih stanovanjskih hiš, 27 enonadstropnih, 17 dvonadstropnih, 22 trinadstropnih in 1 štirinadstropno ter še 142 zgradb, v katerih je bilo 1047 stanovanj za eno osebo, 253 stanovanj za dve osebi, 22 za tri in 1 za štiri osebe. Tudi zasebna gradbena delavnost je bila velika. V istem času so namreč zasebniki postavili 3.882 hiš s 16.359 stanovanji za 31.069 oseb. Pozneje je občina zgradila še v Camkarjevi ulici 8 trinadstropnih hiš s 120 stanovanji.

Mišek in Netopir

Mišek in Miška sta nadaljevala pot. »Jutri je zadnji dan, da odpotujeva!« se je epomnila Miška Netopirjevih svaril. »Ne bo me pregnal odtod!« je zamahnil Mišek z jahalno palčico. »Upajkva!« je vzdihnila Miška. »Toda, Mišek, ne bom ti več prikrivala nemira, ki me tare...« »To je prazen strah, Miška. Stavim kar hočeš, da se Netopir ne bo več zaganjal vame, ko se bo prepiral, da se ga ne bojim!« je tolažil Mišek svojo družico, ko sta jahala v mrak.

Jahača sta bila tako zatopljena v pogovor, da nista opazila črne sence Netopirja, ki se je pojavila na črnem konju v svitu vzhajajoče lune.

V zagati.

Mišek je zgodaj vstal. Pretegnil je ude in zadovoljno vzkliznil: »Kakšen krasen dan je danes! Z Miško bova kam jahala, da se razvedriva in pozabiva na roparja.«

Miška je bila s predlogom takoj zadovoljna. Na mah je bila oblečena in pripravljena za izlet. Toda, ko sta stopila z Miškom čez prag, sta presečena obstala. Kamor koli sta se ozrla, sta za-

gledala lepake z napisom: »Danes je zadnji dan!« Lepaki so se belili na zidovju gospodarskih poslopj, na avtomobilu in celo Miškov konj je imel na sedlu nalepljen lepak z znakom Netopirja. »Torej še do polnoči ima časa!« je rekel Mišek stricu Jurku.

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska Drama: »Hamlet«

II.

Prav tako pa je bistveno pripomogla k novi podobi »Hamleta« skoraj popolna prezasedba posameznih vlog. Predvsem velja to za osrednji lik Hamleta, ki ga to pot igra g. Slavko Jan.

Gotovo ni med igralci v naši Drami nikogar, ki bi bil za zdaj bolj upravičen, da prevzame to vlogo kakor Slavko Jan. Po don Carlosu, Orlicu, Romeu, pa tudi po raznih drugih njegovih pomembnejših igalskih uspehih je vsako lahko pričakoval, da nam bo sčasoma dozorel v njem tudi novi Hamlet. Zadržne leta žal le prevečkrat ni imel prilike za globlji razmah svoje igalske nadarjenosti, v danskem kraljeviču pa je zopet našel klasično vlogo, ustrezajočo njegovemu posebnemu nagnjenju.

Janov Hamlet je v bistvu usmerjen v pravcu Kreftove zamisli »Hamleta«, tako da je njegovo igalsko prikazovanje te Shakespearove podobe skladno z okvirom celotne uprizoritve. Njegov danski kraljevič je postavljen na trdna zemeljska tla ter podrejen okolju tako, da ne le izključuje sleherni misterioznost, ampak je celo v monologih, ki se v njih Hamletovo razklano srce pogovarja s samim seboj in z večnostjo, zavestno realistično poudarjen. Podoba te osebnosti, kakor smo jo skušali označiti spredaj, sicer že sama po sebi sili iz tako zamišljenega okvira. Omenili smo že, da je bil celo režiser prisiljen, da čeprav za ceno majhne nedoslednosti, tu in tam odstopiti od te osnovne linije v pojmovanju. Kljub temu pa je tudi Janov Hamlet oprt v glavnem na njegovo dramaturško pojmovanje in je poudarjen prvenstveno v pravcu tiste navzven usmerjene dejavnosti, ki v smislu naročila zavratno umorjenega očeta budi v sinu željo po maščevanju. Posledica tega je, da je prišlo bolj do izraza njegovo razmerje do okolice, medtem ko je ostal bolj ali manj zastran svet njegove bridke samote, iz katere je vendar do zadnjih odtokov se le razumljivo vse drugo: ne le Hamletova obupna ironija, ampak tudi njegova bolestna odpoved celo od najdražjih, ki se je bil nad njimi tako strahotno razočaral. To pojmovanje pa je tudi vzrok, da je Hamletova navidezna blaznost prikazana predvsem kot zavestna igra, ki naj zakrije pred okolico njegovo odkrivanje zločina; a ta ironična krinka vendar ni samo delo Hamletovega intelekta, ampak je obenem tudi druga podoba njegove tragične razbolelosti. To se najbolje vidi ravno v razmerju Hamleta do Ofelije in menda ni slučaj, da ravno ta odnos, ki ni za Hamletovo osebno tragedijo nič manjšega pomena kot groza razočaranja nad materjo, ni prišel v novi uprizoritvi do polne veljave ter se ni pokazal v vsej svoji pretresljivo lepi podobi. Tem bolj moramo zato podčrtati razmerje med njim in materjo, ki je od začetka do konca podana nadvse intimno ter doseže višek zlasti v prizoru po igri z mišnico. V tem pogovoru z materjo je Janov Hamlet resnično topel in pretresljiv, tako da njegova prevladujoča igra skorajda pogošča ustrezajoče notranje krčovitosti z materine strani.

Sicer pa je njegov Hamlet prepričevalen zlasti v dveh smereh: v prikazovanju borbe med nedolčnostjo in dejavnostjo ter v polemični kretnji, ki z njo varuje samega sebe pred zunanjim svetom. Pri tem pa vendarle silinejše zaznavamo psihološko strukturo Hamletovega značaja kakor pa njegovo tragiko, in to se mi zdi ena izmed značilnih potez Janove interpretacije, ki je morebiti bolj polna v svojem igalskem izrazu kot brezdnovitost po vsebinskih poudarkih. Priznati mu je treba, da je podal nikakor ne enostavni Hamletov lik z veliko prožnostjo in smislom za mnoge preobrate, kakor jih zahtevajo bodisi spremembe v njegovem čustvenem in miselnem svetu, bodisi zunanji položaji. V tej menjavi je Janov Hamlet naravnost presenetljiv: živahen, a vendar čudovito naraven, ko se razgovarja s prijatelji ali z igralci, pomilovalno podsmehljiv ter skrajno besen, ko ima opravka z dvornimi zopniki in pretvarjalci, topel in plamenče uporen v razgovoru z materjo ter rahlo otožen v bridki pogreznjenosti vase. Kdaj pa kdaj je morda za spoznanje presilovit in prehaja v zanos, ki utegne biti bolj schillerjanski kakor shakespearejski. Tudi se zdi, da je do podrobnosti dognana igra tu in tam vendarle ušla v preveč zavestno teatralično kretnjo. Po dosedanjih predstavah pa lahko sklepamo, da bo Janov Hamlet, ki je sad resnega umetniškega prizadevanja, sčasoma še bolj dozorel. Pa tudi že sedaj predstavlja stvaritev, ki pomeni ne le viden mejnik v njegovi osebni rasti, ampak je obenem pomemben uspeh našega igralstva sploh.

Prav tako je na splošno ugodna nova zasedba ostalih vlog, dasi pomeni v posameznih primerih morda bolj prijetno spremembo kakor absolutno poglavitve shakespearejskih likov. Tako se je na primer podoba Klavdija v interpretaciji g. Levaja

premaknila bolj v poudarek smehljajočega se lopova; skorajda sentimentalna sladkoba se druži s cinizmom, a pod to hinavsko krinko čutimo hkrati strah in osredotočeno skrb za svojo varnost. Kraljica ge. M. Danilove je bila predvsem izrazita knežja postava; v razmerju do Hamleta pa je bila premalo materinska, prav tako si jo predstavljamo vedrejšo, še vso v opojni sili, dokler ji igra, zlasti pa Hamletovo izpraševanje vesti ne postavi pred dušo ogledala, v katerem se njen lik prelomi. Popolnoma nov je bil Laert g. Severja; ne ml mladenci in dobro vzgojen plemič, ampak odločen, usodi kljubujoč duh, ki je bil zlasti v doživljaju družinske tragedije elementaren in kakor izruvan iz bolečine. Pri reprizi in kasneje je nastopil v tej vlogi g. Stupica, vendar je ostal njegov Laert na splošno v okviru zasilne improvizacije. Prav tako je bila morda premalo izvrzna tudi Ofelija, ki je v prvem delu na splošno prepričevalnejša kot pokorna hči, kakor v ljubezenski skrivnostnosti; vse priznanje pa zasluži njena blaznost, ki je bila prikazana s pretresljivim smislom za tragično občutje te podobe. Polonija igra sedaj g. Cesar; poudaril je predvsem njegov življenjski formalizem in puhlo samozavest, ni pa segel v komične odtenke te tipično shakespearejske figure. Prav je, da je režiser bolj poudaril

najljubšega Hamletovega prijatelja Horacija; njegovo plemenito viteštvo ter stočno uravnovešenost je naravno in toplo podal g. Nakrst; vendar bi bilo zanj dobro, če bi vsaj nekoliko omilil ostrino v izgovorjavi samoglasnikov, predvsem pa sičnikov. Poseben poudarek je dobil v novi uprizoritvi tudi Fortinbras; g. Gregorin ga ni predstavil samo v učinkoviti zunanji opremi, ampak je lepo združil v njem patos zavojevalca ter značilno prirodno viteštvo tega nikakor ne tako »nežnega« kraljeviča, kakor ga označuje Hamlet. K najučinkovitejšim prizorom spadajo nedvomno vsi nastopi z igralci, kar bi bili morali bolj podčrtati že pri označitvi Hamletove igre. Tudi igra »Mišnica«, ki so jo predstavljali gg. Ukmarjeva, Skrbinec, Raztresen, Brezigar in Boltarjeva, je res prav lepo uspešna. V tej zvezi naj omenimo, da je zlasti prvi igralec g. V. Skrbinska ena najsimpatičnejših podob v celi uprizoritvi. Isti igralec je srečno in v skladu z režiserjevo zamisljo predstavil duha, ki pa bi bil lahko še učinkovitejši, če bi ga ne spremljala moteča senca, ki je vrhu tega gola zunanost. Sočno in izvržno je izoblikovan nadalje prvi grobar g. Lipah, medtem ko se je dosedaj odlični oblikovalec tega tipa gosp. J. Plut to pot umaknil v skromnejšo vlogo drugega grobarja. Prav tako pa so ustrezali tudi nosilci manjših vlog, tako zlasti častnika gg. Presetnik in Tirana, dalje istega Gildensterna in Rosenkranza (g. Gale), Voltimanda g. Potokarja, Osrka g. Pečka ter ostali.

Novi »Hamlet« se potemtakem ureja v vrsto tistih predstav, s katerimi naša Drama v resnici izpolnjuje svoje umetniško poslanstvo; zato smo tudi nekoliko obširneje poudarili njegov pomen.

France Vodnik.

Sport

Opombe k nedeljskim športnim dogodkom

Slovenski šport še vedno čaka na jezikoslovca, ki naj bi očistil naš športni jezik nepotrebnih tujih izrazov. Morda se bo med mladimi jezikoslovci, katerim športno področje ni tuje, le našel človek, ki bo vsaj za polovico tujih športnih izrazov ustvaril domače. Po teku čez zapreke smo slišali na Stadionu značilno opazko »forlaga mi je falila«. Atlet je menda hotel reči, da je tekel preveč pokončno, da se ni dovolj nagnil naprej. Podobno izražanje slišimo iz dneva v dan. Ni čudno, ko pa smo večino športnih panog sprejeli od tujih narodov. V našem telovadnem in športnem jeziku je resnično preveč tujega duha in tujih izrazov. Da jih omenimo le nekaj: offside, start, sprint, finish, cross country, derby, single, double, serija, turnir, rezultat itd. Prav bi bilo, če bi se Slovenska športna zveza lotila tega vprašanja in imenovala komisijo strokovnjakov, ki bi poskrbela za lepe domače izraze. Zavedamo se, da je skoraj nemogoče očistiti športni jezik vseh tujk. Nekaj izrazov pa bi bilo gotovo mogoče zamenjati z domačimi.

Od športnikov zahtevamo, da so odporni in utrjeni proti mrazu in vročini, bolečinam in utrujenosti, skrajša proti vsem telesnim ne-

veščnostim. Čisto razumljivo je, da pride pri nogometu do težkih udarcev in padcev, pa tudi, da morajo tekalci na srednje in dolge proge prenašati hude napore, ki povzročajo izredno utrujenost, združeno z bolečinami. Vsega tega pa športnik ne sme pokazati! Premagati se mora in možato prenašati neveščnosti. Pri akademskem lahkotletskem prvenstvu smo videli dva tekalca, ki sta pokazala na cilju preveč izčrpanosti. Zbrati bi morala poslednje moči in teči mimo cilja vedreje in bolj obvladano. Tudi to spada k športni vzgoji. Opozoriti pa hočemo tekmovalce še na eno dolžnost. Po tekmi je navada, da premaganci čestitajo zmagovalcu. To je lepa športna navada, na katero tudi pri manjših prireditvah ne smemo pozabiti.

V večeršnjem poročilu o nedeljskih nogometnih tekmah se je zgodila neljuba pomota. Objavili smo, da je bil izid med Marsom in Jadranom 6:1, v resnici pa je bila razlika za en gol manjša. Da ne bo pomote, ponavljamo rezultat, dosežen na tekmi Mars : Jadran 5:1. Dodajemo še, da drugi gol ni bil dosežen po »nesporazumu« med Fajonom in Slaparjem, temveč po sporazumu, kar je razvidno že po uspešnem zaključku.

Športni spored prihodnje nedelje. V I. nogometnem razredu bodo nastopila sledeča moštva: Jadran—Svoboda, Ljubljana—Elan in Mars—Gratika. Če bo ostalo pri besedi, bomo imeli tudi dve manjši lahkotletski prireditvi: interni miting Planine in dijaško prvenstvo ljubljanskih srednješolcev.

Italijanski kolesarji so dirkali v nedeljo po znameniti krožni krogi po Lombardiji. Start in cilj sta bila v Milanu. Na 217 km dolgi progi je

Eamon de Valera

Borba za samostojno irsko državo je v tesni zvezi z imenom Eamona de Valera, voditelja irskega naroda in predsednika Irske. Letos obhaja ta mož šestdesetletnico. Rodil se je 13. oktobra 1881. v New Yorku. Oče mu je bil Španec, mati pa Irka. Do 34. leta se ni mešal v politiko. Bil je profesor matematike. Zato nekateri pravijo, da se ta mož v politiki drži trdih matematičnih načel in da je zato tako vztrajen in nepostljljv v svojih političnih zahtevah. Kadar nekaj preudari, reče in odloči, potem to drži, pa naj bo, kar hoče. Tisti, ki so vajeni gledati politiko skozi zastor nešteti zahrbnosti, spletk in hinavščin, ga težko razumejo. De Valera je politik idealist. Zato Angleži tako težko razumejo njegovo politiko. Tu se križata dva politična stava, angleški politični realizem in irski politični idealizem, ki je utelešen v De Valeri. Jez med obema so poskušali premostiti Griffith in Collins. De Valerova sodobnika iz časa bojev za svobodo in pa njihov naslednik Cosgrave, pa niso uspeli. Irska in Anglija sta dva povsem različna sveta.

De Valera se je prvič pojavil v politiki o veliki noči 1. 1919, ko so se Irčji v Dublinu uprli Angležem. Upor je bil zaduščen, nekateri uporniki ustreljeni, de Valera pa obsojen na smrt. Po končani svetovni vojni so Angleži razpisali volitve na Irskem. Zmagali so sinfeinovci, ki so ustanovili samostojni irski parlament, oklicali samostojno irsko republiko ter izvolili za prtega de Valero za njenega predsednika. Ker pa de Valera ni mogel iz ječe v Lincolnu, je načeloval irski vladi Griffith in glavni pomočnik Collins, ki je organiziral novo irsko vojsko. Nazadnje se je de Valeri posrečil dramatični beg iz ječe. V svečanu 1. 1919. je bil že na Irskem.

Po njegovem povratku je zavladalo na Irskem veliko veselje. On sam pa se ni nikjer pokazal v javnosti, marveč je iz skrivališča nadaljeval z vodstvom irske narodne revolucije. Pozneje je odšel v Ameriko, kamor koli je prišel, so Irčji in Amerikanci gledali v njem osvoboditelja Irske.

V Ameriki je ostal de Valera do januarja 1920. Že 1. 1919. so se borili irski rodoljubi z Angleži za samostojnost pod vodstvom generala Collinsa. Po daljših bojih se je začel Lloyd George pogajati z de Valerom, ki je po trimesečnih pogajanjih poslal Griffitha in Collinsa na ustne razgovore v London. Ko je nastal zastoj v pogajanjih, je prišel v London tudi de Valera. Konec pogajanj je bil ta, da sta Griffith in Collins proti de Valerovi volji podpisala z Anglijo sporazum, po katerem postane Irska svobodna, toda pod angleškim kraljem in brez Ulstra. De Valera ni hotel slišati o tem sporazumu. Sprl se je z dotedanjima sodelavcema. Uprli so se tudi njegovi pristaši in na Irskem je nastala državljanska vojna. Med državljansko vojno je umrl predsednik vlade Griffith (1. 1922), kmalu nato pa je padel še Collins. Predsednik vlade je postal Cosgrave, ki je bil skupaj z de

zmagal Mario Ricci v času 6 ur 26 minut in 41 sekund. Poprečna hitrost zmagovalca je bila 33.670 km na uro. Drugi je bil Cinelli, tretji Bini.

Nurmijevo ime in njegova slava sta še vedno zabeleženi v listi lahkotletskih rekordov. Pred 13 leti je postavil v Berlinu svetovni rekord v enournem teku. Doslej se mu ni mogel še nikdo približati, kakor vidimo v sledečem pregledu:

19.210 km	Nurmi, Finska, 1928.
19.021 km	Bouin, Francija, 1914.
18.753 km	Zabala, Argentina, 1936.
18.741 km	Scrubb, Anglija, 1904.
18.718 km	Csaplar, Madžarska, 1939.
18.651 km	Syring, Nemčija, 1937.
18.555 km	George, Anglija, 1884.
18.548 km	Kolemainen, Finska, 1914.
18.518 km	Backman, Švedska, 1918.
18.448 km	Siefert, Danska, 1936.

Najboljši letošnji rezultat v enournem teku je postavil Italijan Padovani: 18.204 km.

Na finko-ruski fronti je padel finski rekord v skoku s palico Lahdesmaeki. Njegova najvišja znanaka v skakanju s palico znaša 4.16 m. Lahdesmaeki je spadal med najbolj znane skakalce v Evropi.

Ragnhild Hveger, najhitrejša plavalka vseh časov in posebnica petnajstih svetovnih rekordov, ima samo eno željo: da bi dočkala čase, ko bo lahko nastopila na olimpijskih igrah. Na olimpijadi v Berlinu 1. 1936. je bila še premlada, 1. 1940. je vojna preprečila olimpijado, 1. 1944. pa, ko bo — upajmo — prva povojna olimpijada, bo brhka Ragnhild najbrž že prestara... Dodajmo še to, da ima ta čudovita plavalka vse svetovne rekorde v prostem stilu razen enega: na 100 m prosto velja še vedno znanaka prikupne Nizozemke Willi den Oudenove 1:04.6.

25.063.99 m je pretekel v dveh urah Neme Hermann Grittnir in postavil s tem nov svetovni rekord. Prejšnjega je imel Letonac Dahlsnis, veljal pa je polnih osem let.

Tri smuče skakalnice so začeli graditi Slovaki ob Čirnerskem jezeru. Stale bodo milijon kron.

Profesionalni drsalci so se organizirali. Iz Nemčije poročajo, da so ustanovili Zvezo profesionalnih drsalcev, katero je priznal in odobrili von Tschammer und Osten. V novo zvezo bodo sprejeti le najodličnejši drsalci, stari čez 21 let, dekleta pa nad 18. Ze v prihodnji sezoni bodo organizirali prvenstvene tekme poklicnih drsalcev.

Dva nemška alpinista padla v prepad. Alpinista W. Kühn in H. Gahrman sta se odločila za vzpon na Illimani. Ko sta krenila na pot, sta sporočila, da se nameravata vrniti čez tri dni zopet v holivjsko mesto La Paz. Ker jih ni bilo nazaj, so organizirali rešilno odposlanstvo, ki pa ni našlo drugega, kot nekaj sledi o pogrešanju. Sestavili so novo rešilno ekspedicio, ki je ugotovila, da sta se alpinista povzpela vse do predzadnjega vrha Illimanija, kjer jih je po vsej verjetnosti neurje pahnilo v prepad.

Sezona zimskih plavalnih tekem se je že pričela. V dunajskem kopališču Dianabad so priredili veliko tekmovalno naraščajnikov, ki je dalo nekaj lepih rezultatov. Na 100 m prosto so dosegli zmagovalci posameznih skupin čase 1:13.5, 1:14.1 in 1:16.6 sek. Omembe vreden je tudi čas juniorke Seibold v prsnem plavanju na 100 m — 1:34. — Tudi v Monakovem so imeli v pokritem 20 m dolgem zimskem plavalnišču zanimivo prvenstvo mornarjev, pri katerem je plaval Schröder na 100 m prosto 1:00.1. Isti Schröder je zmagal tudi v hrbtnem plavanju z 1:07.8.

Amaterski boksarski dvoboj med Italijani in Švicarji so rešili Italijani odločno v svojo korist. Razmerje po točkah znaša 12:4 v prid italijanske reprezentance.

G. Deledda: Marianna Sirca

»Slovenčeva knjižnica« je v drugem zvezku prinesla prevod ene najbolj znanih italijanskih pisateljic, katere elave je postala znana vsemu literarnemu svetu tedaj, ko je dobila pred leti Nobelovo nagrado, najvišjo nagrado za literarna dela. Prej je bila brana vse bolj samo v svoji domovini, predvsem v Sardiniji, katere prava pesniška elikarica je postala prav ona, ter se je svet sprva začudil, da je bila odlikovana ta pisateljica; toda ko jo je pozneje spoznal, je lahko ugotovil, da ustreza vsem pogojem, ki jih Nobelova ustanova terjala od svojih nagradencev: da so idealističnega značaja ter polnokrvni umetniki. In to Deledda je. V njenih delih živi Sardinija v vseh barvah, z vsemi zahodi sonca in planinami, z vso lepoto narave ter tudi z vso romantiko njenih ljudi: tu žive pastirji in razbojniki, plemiči in duhovniki resnično svojsko, prav samo sardinsko življenje. V bistvu vseh zgodb, ki jih opisuje, pa je čutilo veliko in močno ženo, ki vse dogajanje motri z etičnega in globoko religioznega življenja. To se vidi zlasti iz njenega najboljšega dela »Beg v Egipt«, ki je dobil tudi Nobelovo nagrado in ki globoko sega v najgloblja dna zločina, razvratu in vere.

Tudi »Marianna Sirca« kaže vse odlike velike pisateljice, ki je prišla do svoje slave sama iz sebe, s svojim lastnim naporom brez kakšne sistematizne izobrazbe, le po svojem talentu in izrazni moči. Je tu polno lepih in sočnih opisov sardinske pokrajine in njenih gor, ter življenja med ovčarji, pa tudi med razbojniki, s čimer pride njena romantika do veljave. Saj je glavni motiv te — ne toliko povesti kot novele, — ljubezen med ponosno Marianno, župnikovo sorodnico in pobožno deklico ter razbojnikom Simonom, izobencem iz človeške družbe. Rahljo in komaj vidno se razvija povest naprej, toda tako, da je videti plamen ljubezni, ki na eni strani podira ponos, na drugi pa vodi zlo-

činca k očiščevanju in rednemu življenju. In v tem je bistvo te novele: da pripravi tla med dvema tako različnima značajema za ljubezen ter za zakon v Bogu. Vmes pride ljubosumnost Marianninega sorodnika, ki ustrelji njenega zaročenca, tedaj ko je prišla njuna ljubezen sicer v retardirajoči in odmaknjeni se položaji, da ob smrti še bolj vzplamni živja in prava ljubezen. Tako se ob smrti, ko se razbojnik povsem spravi z Bogom, tudi zaključijo njuno iskanje ter se simbolno poročita. »Poroka v smrti«, bi se lahko imenovala ta novelica, ki bi se s tem tudi lahko končala, kajti zaključek novele, ko na pol strani pove pisateljica, da je Marianna vrnila ukradeni prstan Mariji in pri tem srečala novega snubca, ki ima Simonu podobne oči, ter se zategadelj z njim poroči, je rajši v slabo noveli kakor v dobro, kajti Mariannina ljubezen je s tem zmanjšana. In učinek konca vpliva prav nasprotno kakor pa je pisateljica morda hotela.

Veekakor pa je novelica lepa in dobra ter kaže zrelo umetnost te italijanske pisateljice. Svoj čas, ko je izhajala v podlistkih našega dnevnika, jo je motil slab prevod. Prevreda je povest Marija Ferjancić. Sedaj je popravljena ter se lepo bere. Dodana pa je tej povesti še novela Skušnjave iste pisateljice, ki jo je že nekoč prevedel dr. Joža Lovrenčič. V njej je na psihološko zanimiv način opisana skušnjava, v katero pada bogoslovec, da se da zapeljati v čarovitost in zagovor, kar vpliva nanj usodno, pa se kaznuje tudi s kaznjivo zapeljivca. Novela je močna ter tudi po motivu zanimiva ter za Sardinijo evsvoja.

Tako je drugi zvezek »Slovenčeva knjižnica« tudi podal našim bralcem lepo povest iz italijanskega slovstva.

Naselovna slika Jele Vilfanove je lepo zajela razpoloženje tega svojkega otoka po njega pokrajinski motivnosti.

Anekdota

Mark Twain in resnica

Slavni humorist Mark Twain je bil nekega dne povabljen na slavnostno kosilo. Gostitelj mu je za mizo določil mesto poleg neke dame, kateri se je med kosilom hotel Twain malo prikupiti. Dejal ji je, da je zelo lepa, čeprav ta trditve ni ustrezala resnici. Dama mu je takoj odgovorila z besedami: »Žal vam, gospod Twain, ne morem vrniti iste pozornosti. Kako naj se vam torej oddolžim?« Twain ni bil niti malo v zadregi in ji je dejal: »Storite isto, kakor jaz, zlažite se.«

Solska matematika in življenje.

Učitelj: »Če bo kdo posodil tvojemu očetu 500 lir pod pogojem, da mu vsako leto vrne sto lir, koliko bi bil še dolžan po petih letih?«

Učenec: »Pet sto lir.«

Učitelj: »No, no, Pomisli malo in potem odgovori. To, kar si povedal, ni mogoče.«

Učenec: »Je, je, gospod učitelj. Dobro poznam svojega očeta.«

Udobno je hotel sedeti.

Ravnatelj Gumpelj je bil tako debel, da je na potovanju vedno plačal dve mesti, samo da je udobnejše potoval. Nekega dne je poslal na postajo po vozovnico svojega slugo. Še posebej mu je naročil: »Pazi dobro in mi vzemi dve numerirani mesti, ker hočem dobro potovati.« — Sluga se je kmalu vrnil in prinesel vozovnico svojemu ravnatelju. Izročil mu jih je z besedami: »Gospod ravnatelj, tu sta vozovnici. Kupil sem dva nasprotna sedeža, ker mislim, da radi sedite pri oknu.«

Prva partija

20

»Torej tu je Matula,« je pozdravljaj Pep. »Zdravo, Matula! Kaj ti je rekla tvoja stara? Te je pustila?«

»Zakaj bi me ne pustila?« je dejal Matula in se zvrnil na stol z vso težo svojega telesa. »Pustila me je. Pogledaj,« je vzel iz žepa polno pest denarja; en novic se mu je pri tem zatrljal iz težkih, debelih prstov, toda zidar Matula še pogledal ni na tla. Bil je kakor obsežen štor, tako komodno je sedel na stol. In Stanko je hitro zasikal, ko je videl njegove zlomljene nohte, podlite s krvjo, — ni bilo prsta na teh rokah, da bi ne bil kakor koli pohabljen.

»Pa kje si pustil čepico?« je brezčutno vpraševal Pep. »Čepico?« je mrmral Matula in mežikal. »Jaz čepice sploh ne potrebujem.«

»To ti je vzela, kaj ne?« ga je zbadal Pep. »Da bi ne mogel v krčmo, no, ne?«

»Jaz bi bom vprašal!« je godrnjal Matula. »In kaj ti sploh misliš o ženskah, Matula?« je nadaljeval nagajivo Pep in mežikal Stanku. »Kaj bi mislil,« je momljal orjak in se izogibal.

»Kaj misliš, ali so pridne?«

»Da, pridne.«

»Ampak, če pridejo po človeka v krčmo — Tega bi ne smele delati, prijatelj! Ali ne misliš?«

»Zakaj pa ne?« je godrnjal Matula. »One vendar vedo —.«

»Jaz mislim, da bi pri tem ne smele psovati,« je zbadal Pep. »Drugače ne gre,« je dejal Matula in dvignil svoje buldoške oči. »Kaj naj počnejo, no, ne? Kaj pa ti več, prijatelj, kakšno ženo imam jaz!«

»Pridno?«

»Pridno.«

»Pa je res, da moraš doma klečati?«

Zidar Matula je zasinil. Zdaj bo zletel kozarec, se je prestrašil Stanko, brcnil pod mizo Pepka, naj že preneha dražiti.

»Ni res,« je jecjal Matula. »To... iskal sem na tleh samo gumb, veš! Gumb.«

»Aha. Potem pa nisi mogel vstati.«

»Da. Potem nisem mogel vstati. Nimam moči v nogah.«

Pep je ugovarjal pod mizo Matulov novic in žel k orkestrionu. »Tak jaz ti zaigram, hočeš?« Orkester je zaigral italijansko pesem; Matula je kimal v takt s svojo razkuštrano glavo.

»Zdravo, fantje,« je rekel mehak glas, in tesar Martinek je udaril s široko pestjo po mizi.

»Ti si prišel?« je bil vesel Stanko.

»No seveda.« Tesar je zadovoljno sedel. — »Torej, kaj je?«

»Kaj pa doma?« je spraševal očka Suchanek.

»Saj veš, otroci,« je rekel zadovoljno tesar. »Preden se človek odtrga od njih —.«

»Ti imaš otroke?« se je začudil Stanko.

»Dvoje otrok imam. Hčerko, ki je stara pet in pol leta, pa dečka, ki mu bo leto dni —.«

»Toda saj si se javil kot neženjen!«

»No, kajpak, tam,« je zamahnil Martinek z roko. »Kaj jim bom pripovedoval! Če so hoteli neženjene, dobro, sem pa neženjen, no, ne? Pa že sedem let sem oženjen, prijatelj,« se je bahal in oči so se mu svetile kakor dečku, ki je nekoga za nos potegnil. »Hčerka že sama bere —. Saj bi ti lahko kdaj k nam prišel.«

»Zapoj nam kaj, Martinek,« je predlagal Pep. »Kar sam poj, če te je volja,« je rekel tesar in drgnil z debelim prstom po kozarcu. »In fant — in trinajst kil ima, tega bi moral ti videti, Stanko. To ti je tič! Saj mu dajemo

korenje in špinačo in vse; in vsak teden zapisujem, koliko tehta, da bo imel pozneje v življenju spomin —.«

»Držite me!« je rekel Pep in zrl presečeno proti vratom. Tam je stal paznik Andres, se prijateljsko kremžil in dvigal roko h klobuku. »Srečno, partija!«

XIV.

»Srečno, partija!«

»Srečno!« je rekel Suchanek in hotel vstati; toda Pep ga je potegnil za suknjič nazaj na stol.

»Le sedite, Suchanek!« se brani Andres in se bliža mizi. »Le nikar se ne dajte motiti; jaz sem prišel sem kar tako na skok... da bi se pomenili, kaj bomo jutri —.«

»Dobro, dobro,« pravi tesar Martinek mirno in odmika svoj stol, da bi mogel paznik pristesti.

»Dajte mi... dajte mi — recimo — pivola!« je dejal paznik in prisedel k drugim. Nasproti njemu sedi Matula; ima stisnjene pesti na mizi, požira psa Andresa s krvavimi očmi in nekaj mežika, Pep se v sruca zabava in tesar upira modre oči v Matulo. Andres se dela, kakor da nič ne vidi, je pa očitno napet.

»Najprej sem vam hotel reči,« je začel malo prenačljivo, »namreč... to je moja dolžnost, da vam vsem povem... da ste danes pošteno delali... naravnost vzorno. To bom tudi gori javil. Delali ste za svoje... za naše zasute tovariše, kar ste mogli. Upam, da bomo tudi jutri vsi tukaj... da bo naša prva partija svet pokazala, da je na svojem mestu... s svojimi rokami... in s svojim srcem. Torej to sem vam hotel povedati... kot vaš tovariš.«

Nekaj časa je bilo tiho. »No, saj veste,« se je slednjič oglašil tesar, »mi bomo skrbeli, da...«

»Za naše tovariše,« je ponavljal paznik. »Naša partija se je prva prijavila in mora

ostati prva... do konca. S svojim delom... in s svojo požrtvovalnostjo...«

»Kajpak, seveda,« je rekel tesar za vse. »Nam je vseeno; če to mora biti, mora biti.«

Pep je vstal in se šaral k orkestrionu, da bi si tam pošteno ogledal naslikano boginjo z liro v roki.

»Hvala vam!« je iskreno rekel paznik. »Jutri torej spet stopimo v boj —.«

Orkestrion je zaigral Castaldo-marš. Andres je umaknil. Pep se je obrnil proč od orkestriona in se bedasto kremžil. »Ah tako, jaz sem mislil, da je gospod paznik svoj govor že končal. Zdaj se to že ne da več ustaviti,« se je opravičeval in sedel.

»Sakra, po tej melodiji bi se marširalole!« je dejal tesar. »Tram tara ram tam tada! Ah, fantje!«

Paznik se je v sruca jezil, a začel je škrtati z nogo ob tla. »Ali ste bili radi pri vojakih?« je nenadno rekel Martinku.

»No, še kako!«

»Kje ste služili?«

»Pri pionirjih. Bil sem korporal.«

»Jaz tudi, pri osem in dvajsetih v Pragi. In ti?«

»V Pardubicah, mestni polk.«

Andres se je kar raztalaj, dvignil kozarec in pomežiknil Martinku. Tesar je razumel in se tudi napil. Pep je nekako otožno zasopel; zdaj pa imamo, pes Andres bo imel zaveznike, to nam je še manjkalo! Iščo Martinkove modre oči in mu daje z glavo znamenje, prrr, s tem ne začneja ničesar! Toda tesar se tiho smehlja in si misli svoje. Castaldo-marš se bliža koncu.

V tem je Pep skoraj otrdel. »Pa sakra, Adam! Med vrati res stoji dolgi Adam; z vpadlimi očmi se razgleduje in, ko vidi Andresa, zmajuje, čudeč se, z glavo.«

»Adam, sem pridi, prijatelj!«

»Kaj? Adam? No, tole!«

Kijev pod Sovjeti

Sedmič v teku četrstoletja je ukrajinska prestolnica snela zastavo in sedmič je visoko na drugo belega carskega dvora in pozneje na vladni palači visoko ob stiri obali Dnepra zaplapolala zastava zmagovalca. Potem, ko je v revolucionarnem letu 1917, pričel ukrajinski narod borbo proti boljševizmu, je v to lepo, toda nesrečno mesto vedno znova udarjal ropot orožja. Mlada ukrajinska republika je obstajala komaj nekaj tednov, pa je že petrograjska sovjetska vlada sporočila kijevski vladi, »da je zaradi svojega protirevolucionarnega udejstvenja prišla v stanje odkrite vojne s sovjetsko vlado«. Približno kot lačni volkovi, so se s severa vrgli boljševiki na toplo in dobro preskrbljeno Ukrajino. Januarja meseca leta 1918, so po ostrih borbah zasedli glavno mesto. V samem Kijevu je tedaj padlo kot žrtev zmagovalčevega terora nad deset tisoč ukrajinskih rodoljubov. V naslednjih časih je mesto vedno znova menjalo svoje gospodarje, dokler niso končno pri četrtem sunku ostali kot gospodarji boljševiki.

Od 14. junija 1920 je plapolala na visoko ležeči kijevski vladni palači sovjetska zastava. Po krvavih letih strahu ni mesto ostalo več staro, lepo in čisto evropsko kulturno središče, kakor je bilo nekdanj. V petih letih državljanske vojne je bilo mesto zaradi bombardiranja zelo upuščeno in je močno spremenilo svoj lice. Cele ulice, številna poslopja in cerkve, so bile spremenjene v razvaline. Pogorišča in razdejana so odstranili šele tekot desetletja. Število prebivalstva je od 515 tisoč leta 1917, padlo do leta 1920, na 366.000. — Kmalu potem ko se je udrila sovjetska oblast, je leta 1921. pritisnila lakota. Staro ukrajinsko žitnico so novi gospodarji brezobzirno izropali. V tem razdobju vojnega komunizma so iz Moskve postavljeni ljudski komisariji prenesli sedež vlade iz Kijeva v Harkov, ki je glede prebivalstva zelo mešan in v katerem je ruski element dajal centralizmu krepkejšo oporo. Kijev je zato postal še bolj središče ukrajinske narodne misli, to, kar je bil vedno po svojem zgodovinskem stališču.

Odločen nastop in upor ukrajinskega kmetkega ljudstva in izobraženstva je prisilil končno moskovsko osrednjo vlado, da je proti njim iznašla nov način borbe, ki se je skrivala za Leninovimi navideznimi gesli »Ukrajina Ukrajincem«. Medtem ko je na eni strani precej popuščal ukrajinskemu partikularizmu, je na drugi strani GPU dejansko iztrebil vse nacionalno-ukrajinsko misleče vodilne kroge, med njimi tudi samega ljudskega komisarja Škrupnika, ki je bil pod precej čudnimi okolnostmi izvršil »samomor«. Slično, kakor več let pozneje še ukrajinske vlade Ljubčenko. Organi notranje oblasti so v letih od 1926. do 1934. odkrili ali boljše povedano inecenirali tri obsežne upore. Odkritje »protirevolucionarnih gnezd nacionalistične vrste«, je načrtno decimiralo

ukrajinsko vodstvo, upravo in ukrajinsko izobraženstvo.

Ta madež je danes odstranjen. Na kijevskem arzenalu se danes vije nemška zastava. Visoko zgoraj v mestnem delu Pečerski (Leninov okraj) je bila nekdanj v carski dobi jetnišnica za politične krivce. Rumeni zidovi in poslopja stare trdnjave še danes opozarjajo ukrajinstvo na carsko ohrano. Tu so danes vojaška šola, vojaška bolnišnica, vojašnice, predvsem pa visoko zgoraj od jarkov obdan arzenal z visokimi stolpi in strelnimi linami, ki obvladajo vse nekdanje trdnjavsko področje. Že v državljanskih vojnah so bile za ta arzenal krvave in srdite borbe. Sovjeti so ga uporabljali za strojno tovarno. V tem delu mesta, v katerem so se bile že tako srdite bitke in ki je bil večkrat popolnoma razrušen, na tem visokem mestu stoji tudi beli carski dvor, ki je bil pozneje tudi sedež ukrajinskega vrhovnega sovjeta. Leta 1934. se je namreč zopet vrnila vlada iz Harkova v zgodovinsko metropolo ob Dnepru. Z njo pa tudi vodstvo ukrajinske stranke, ki je kot druga najmočnejša stranka organizacije lahko imela svoj politični urad. Modernega dela vladne četrti, ki bi bila morala nastati v mestu lip, sredi razkošnih vrtov, nasadov in drevoredov palm, ne bo več mogoče dokončati. Kot dragocen okrasek mesta pa sega čez zelenje Dneprovega griča stari samostan Lavra, z zlatimi kupolami in čebulastimi stolpi s 26 kapelami, cerkvami in katedralami. Sovjeti so vse to spremenili v protiverski muzej. Nepopolno lep je pogled s te višine na spodaj ležeče mesto z dimniki, na kilometre dolg jekleni železniški most, na lesketajoče se Dneprovo vodovje z otoki in odcepki in končno na brezmejno ukrajinsko širino in daljavo. (Frankfurter Zeitung.)

Kako stare so rokavice

Na zimo že gre, in vsi gledamo, da bisi za zimo omislili čim toplejše, po možnosti lepe volnene rokavice, kajti ostra zimska sapa nam bi sicer večkrat neprijetno obrila občutljivo kožo na rokah. Pri tem pa najbrž nič ne mislimo, kako stare so rokavice in kako dolgo jih že ljudje uporabljajo. Rokavice so poznali že v starem veku. Sicer nam ni znanega nič točnejšega o njih, le to vemo, da ljudem v starem veku niso služile samo kot obramba pred mrazom, marveč tudi kot okrasek. Rokavice, ki so služile v starem veku za okrasek, so bile vedno okrašene z raznobarnimi trakovi in slikami, ki so imele vedno nek pomen. Danes niso rokavice le kot zaščito pred mrazom, pa se vendar ne branimo, če so tudi lepe in okusne.

Naročajte »Slov. koledar«

ne veseli bližnje poroke z menoj. Čisto vseeno mi je, kako bo slovesnost potekala.

Morton tolaži hčerko. »Gizela, ne smeš tega razumeti napak... Upoštevaj, da njegov boj z Rackleym ni bil lahek. Ali je kaj čudnega, če se mu to tudi po nekaj tednih še malo pozna!«

»Toda stari Rackley mu vendar ničesar več ne more, očka!«

»Motiš se, otrok! Upoštevaj, da bo v kratkem prispel v New York ta dvojniki Palmer. Dozdeva se mi — sicer mi Jonny o tem ni še ničesar povedal — da bo Jonny zavezo s Palmerjem temeljito izkoristil in dokončno obratunal z Rackleym in Južno očko!«

»Kaj se to mene tiče, očka!«

»Tebe ne! Za Jonnyja pa je to vprašanje življenjskega pomena. Mislim, da bi Jonny rad vrnil milo za drago in...«

»Ali se bo vrnil ta Palmer še pred najino poroko?«

»Ne! Prav gotovo ne.«

»Oh!« vzdihne Gizela. »Potem bo pa Jonny tudi na dan poroke tako slabe volje in nerazpoložen!«

Harley Morton skomigne z rameni. Dobro razume svojega bodočega zeta in mu da prav, ker hoče izkoristiti priložnost za dokončni obračun z Rackleym. Gizela pa naj se živi v dejstvo, da je Grillova družba neprimerno bolj važna, kakor pa slovesna poroka. Morton je medtem začel listati po časopisih.

»Čuj, Gizela, tukaj v časopisu piše, da je policijski komisariat sporočil, kdaj pride aretirani Franek Palmer v New York. Štiriindvajsetega septembra ga lahko pričakujemo!«

»Kaj, šele štiriindvajsetega... Najina poroka pa je že devetnajstega!« pravi Gizela. Nato dvigne telefonsko slušalko in pokliče zaročeno: »Halo, Jonny... Da, tukaj Gizela... Čuj Jonny, pravkar sem zvedela iz časopisa, pa to najbrž ti že veš... Kaj, že ne? Torej štiriindvajsetega septembra bo prepeljan dvojniki Palmer v New

York. Ti, Jonny, zadnje čase si tako strašno rešen. Povej mi no, ali misliš biti tudi devetnajstega septembra takšen? Jonny, glej, da mi ne boš pokvaril veselja! Obljubi mi, da si boš vsaj devetnajstega septembra izbil vse druge skrb iz glave!«

Jonny je moral dobro potolažiti Gizelo, saj čez nekaj časa s srečnim smehljajem na ustih odloži slušalko. Franek Palmer pa medtem mrko gleda izza pisalne mize svoje delavne sobe in še ves čas drži slušalko v rokah. Ellen Counter sedi ob svoji mizi in ga opazuje. Dobro ve, s kom je pravkar govoril.

»Frank!« ga tiho pokliče. Palmer se zdrzne in položi slušalko na vilice. »Moja zaročenka me je klicala,« pravi z grenkim posmehom. »Veruj mi, tega ne bom mogel zdržati. Strašno mi gre ta komedija na živce. Pri tem pa moram biti pri vsaki besedi na preži in paziti, da se ne izdam. Vse skupaj se mi gabi!« Palmerja se polasta obup. Že večkrat je razmišljal o tem, če ne bi bilo najbolj pametno, da bi na dan Grillova prihoda v New York kar pobežnil. Po telefonu bi lahko policiji povedal resnico in nato izginil. Javnost bi tako sicer zvedela za vso prevaro, toda Grilla bi moral policija takoj izpustiti. Stari Rackley v tem primeru tudi ne bi imel priložnosti, da bi se lotil Grillove družbe. Toda, kaj mu pomaga ves ta načrt, ko pa je poroka določena kar celih pet dni pred Grillovim prihodom? V teh dnevih do poroke se bo moralo sedaj vse odločiti. To je zadnji milostni odlog, ki mu ga je dovolila usoda. Palmer namreč dobro ve, da ne bo mogel igrati Grilla pri poroki in da bo zato že prej vsega konec.

»Naj bo kakor koli, Ellen, devetnajstega se bo odločilo tako ali tako. Včasih mislim, da bom znorel.«

Ellen skuša tolažiti Palmerja. »Nikar ne izgubljal živcev, Frank! Vse mogoče rešitve sva že razmišljala. Dobro, premišljala bova še na-

prej, morda se nama bo vendarle odprl kak izhod. Mislim, da nikakor ne smeva obupati. Končno, Franek, če ne najdeva prav nobenega izhoda, potem vem, kaj mi je storiti. V zadnjem trenutku bom sama šla k Gizeli Morton in ji vse povedala.«

»To je nemogoče!«

»Zakaj? V najhujši stiski bi se ta poskus izplačal. Mislim, da bi me Gizela razumela. Uvidela bi, da drugače nisi mogel postopati in da...«

Palmer nestrpno prekine Ellen. »Dobro, prav imaš! Toda meni se zdi, da nama tudi ta načrt ne more pomagati. Kar čutim, da nas bo nesreča že prej dohitela. Ali še nisi zapazila, da se je stric Paddy čisto spremenil?«

»Da, to je res!« pokima Ellen.

»Ko je zadnjič prišel od razgovora s tistim Kinleym, — kdo je ta človek, še sedaj nisem mogel zvedeti — me je tako čudno pogledal. Od tedaj me stric Paddy neprestano opazuje. Na vsako mojo kretnjo preži, vsaki besedi takorekoč prisluškuje... Tega ne prenesem več!« Palmer si prižge cigareto in razburjen pinhe dim v zrak. »Prepričan sem, stric Paddy nekaj sluti...«

»Morda pa je postal nezaupen, ne da bi imel utemeljen razlog za to.«

»Seveda je postal nezaupen! Na to so ga napeljala protislovja, za katera sem že jaz s svojim nerodnim vedenjem poskrbel. Večkrat se mi je zdelo, da me stari Morton in stric Paddy kar preizkušata. Kadar koli srečam starega Mortona, vedno me začne takoj spraševati o Rackleju in Palmerju.«

»Kaj pa, če bi govorila s stricem Paddyjem,« predlaga Ellen.

»Ne, ne! Če bi bilo že treba govoriti, potem mu bom povedala jaz sam. Saj me ni strah! Toda, Palmer udari pri tem s pestjo po mizi, »jaz nočem, da bi šlo k vragu zopet vse to, kar sem Grillo s tolikimi napori rešil!«

Dolarske hijene

54

»Ko bi minili že ti dnevi!« pravi večkrat očetu. Ob takih željah se ji oče zadovoljen posmeje, pokima in potrpežljivo pravi: »Le potrpi, Gizela, kakor hitro bodo izginili obrtniki iz hiše, boš imela še čas, da boš preuredila vse po svojem okusu!«

Tudi Jonny ima precej dela, zato se le malokdaj pokaže. Gizeli je dolgčas, čeprav bi lahko poklicala na pomoč prijateljice, ki bi ji dale več ko preveč dela s samimi vprašanji. Toda Gizela ne izdaja vseh številnih presenečenj, ki čakajo goste na dan poroke. Če jo pa dolgočas le preveč mori, začne ogledovati arhitektove slike in načrte. Zimski vrt bo trikrat večji, kakor je bil doslej. Razkošno bo razsvetljen. Zarnice bodo nameščene tako, da bo z njimi mogoče doseči prav posebne svetlobne učinke. V tleh slavnostne dvorane bo vgrajen poseben odpr, dolg deset metrov in širok pet metrov. Ta oder se bo spuščal iz prtiličja v klet. V kleti bodo vstopali na oder razni umetniki in se prepeljali kakor po dvigalu pred goste. V štirih kletih slavnostne dvorane bodo postavljeni močni žarometi, ki bodo metali na oder enope raznobarnih žarkov. Ko Gizela Morton tako pregleduje podrobnosti načrtov, postane zopet dobre volje in komaj čaka, da bi doživela ta veliki dan.

Prav za prav moti Gizelo le to, da Jonny Grill ne kaže skoraj nobenega zanimanja za podrobnosti teh priprav. Sicer jo vedno potrpežljivo posluša, včasih pove tudi kako novo domislico, ni mu pa videti, da bi se poroke posebno veselil. Gizeli Morton se včasih zdi, da se Jonny poročnega dne prav za prav boji.

Včasih je Jonny res čuden, očka!« pravi Gizela večkrat Mortonu. »Imam vtis, da se prav nič